

2013. február

imborá

kíváncsi diákok lapja

CIMBIRODALOM
MOLNÁR VILMOS
Felső Fokú-mese

6. OLDAL

A SZÍN-TÉREN

A Cimbora országos grafikai és festészeti pályázata

A **Falon innen és túl** címmel hirdetünk grafikai és festészeti pályázatot.

*Mi van a falon innen és túl? Odaát is olyan, mint itt, vagy egészen más?
Honnan jön a zene, milyenek a fények, élőlények, technika?
És miért vannak egyáltalán falak?*

Képi reflexióitokat várjuk a Cimbora szerkesztőségének postacímére!
Ne fogjátok vissza magatokat, mert mi
a legjobb és legmerészebb pályamunkákat díjazzuk majd!

Pályázhatnak (egy alkotással személyenként): 5-8. osztályos diákok
A pályaművek maximális mérete: A3-as (29,7 x 42 cm).
Díjazás: korosztályonként (5-6. valamint 7-8. osztályosok) négy munkát
(első, második, harmadik, dicséret) díjazunk.

Hat pályázó a **Cimbora Kalácsa Tábor**ban
való részvételt nyer,
ketten egyéves **Cimbora-előfizetést**.

A nyertes alkotások a Cimbora hasábjain
is megjelennek.

Beküldési határidő:
2013. április 10. (a postai bélyegző dátuma)

Mindenkinek jó munkát!

CIMBORA – 2013. február, XXIV. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10-15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV0145331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás, Zsigmond Győző

A borítón Vetrő Bodoni Barnabás rajza.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimbora szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

Nemzeti Kulturális Alap

Tartalom

Cimbirodalom

FEKETE VINCE

Cincogósi Elemér (*Verses meseregény*)

Tizenekettedik CIN ..... 4. oldal

MOLNÁR VILMOS

Felső Fokú-mese ..... 6. oldal

A gyermekkor évszázadai

SZŐCS IMRE rovata

Hogyan neveljük az ifjakat? ..... 8. oldal

Időutazás az „átkosban”

NOVÁK CSABA ZOLTÁN rovata

Menekülés a diktatúrából ..... 11. oldal

Hogyan nézzünk filmet

SZÁNTAI JÁNOS rovata

Meghalt Sergiu Nicolaescu. Kicsoda?! ..... 12. oldal

EDŐságok

GERGELY EDŐ rovata

Ráérek, és sosem unatkozom ..... 14. oldal

Történetes történelem

EGRY GÁBOR rovata

Időtlen idők ..... 15. oldal

Mesés Kalandok

KESZEG VILMOS rovata

Tudjuk-e, melyik a legrégebb népmesénk? ... 16. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

A fény csapdája

A szín-téren: Tony Oursler ..... 18. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Pályázati kérdések ..... 20. oldal

A lábbeli históriája ..... 21. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója ..... 25. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Brassó és környéke ..... 26. oldal

TI ÍRTÁTOK ..... 27. oldal

SZÓCSAVARGÓ ..... 29. oldal

KERESZTREJTVÉNYEK ..... 30. oldal

Szelvény

A Cimbora Kaláka Pályázat szelvénye ..... 34. oldal

CIMBI KÉPTÁRA ..... 35. oldal

FEKETE VINCE

Cincoqósi Elemér

- Verses meseregény -

TIZENKETEDIK CIN

Melyben egy fészekben landolnak, majd nemsokára elhagyják a szigetet.

Egyszeriben lenge szellő
borzolta meg bundájuk,
s napocskának meleg fénye
kacsingatott le rájuk,
sok-sok illat kezdte lassan
csiklandani orrukat,
olyan, ami odakint van,
s a természet adja azt.
Kapaszkodtak kitartóan
száguldozó zsákjukba,
Elemér a zsák csücskébe,
s egymásba ők, társukba;
puha felhők között úsztak,
mint a villám, cikáztak,
egy-egy fellegnek ütközve,
volt, hogy csurig eláztak,
miközben az égi prérin
tértek, fordultak százat...
Nem várták meg, hogy a zsákban
baglyuk végképp kifárad,
mint a motor, amelyikből
a szusz végképp kiárad,
s ki az erő, mint a benzin,
és a lámpák kigyúlnak,
kettőt köhint, rángatózik,

s aztán egyből kifullad;
vettek egy nagy lélegzetet,
s behunytt szemmel azalatt,
mikor olyan helyre értek,
a mélybe dobták magukat.

Pihe-puha kényelembe
huppantak egy jó nagyot,
s rögvést fel is tápázkodtak:
- No de mi most hol vagyunk? -
nézett széjjel hunyorogva
maga körül Elemér,
s egyengette porcikáit
mind a két hős pelegér;
Ágoston is pillogatott,
meresztgette gombszemét,
fel is nézett, s le az aljba,
összevissza, s szertesztét;
nem volt kevés, mit tapasztalt,
mert amerre szem látott,
rettenetes erdősegek
terültek el, s tisztások
és hegycsúcok és mély völgyek,
s patakok azok mélyén,
s jó messze fent, a havasok
meg a csúcok meredélyén
jéggel fedett, félelmetes
gleccserek, s egy fürgeteg,

ami éppen lavinákkal
kősziklákat görgetett.

Hinnye, azt a...! Nem volt ez más,
mint a világ teteje,
volt tízezer méter addig,
s ugyanannyi lefele,
olyan öreg felhők szálltak
előttük ott fel s alá,
hogy a hasuk a csücsokat
nagy terhével karcolá;
volt olyan is, csupa hó volt,
másik pedig nyakig jég,
volt, melyiket elől, hátul
fickó szellők terelték;
aztán volt, mely gubbaszkodott
a hegyeknek ormain,
elmélkedett, bizonyára,
s az is lehet, volt, amin.

- Nézd csak, figyu, a távolban,
ha nem egyéb, mi látszik,
az a sötét, az a kékség,
ami ide pompázik,
nos, barátom, találd ki, hogy
mi, mert meg én nem mondom,
tedd ide a füled gyorsan,
mitől ver így: domdomdom?
Mert amit ott látsz, a kékben,
az a táj, nos, nem egyéb,
Teringette vidéke az,
hová el kén' jutni még,
hogyha egyszer hazaérni,
hazajutni szeretnénk...

Sóhajtoztak mind a ketten:
- Ajaj, drága barátom -
szólalt újra meg Elemér -,
ezt itt én úgy találom,
hogy fészek ez, nem akármilyen,
az ágakból saccolom,
és a sok-sok apró csontból,
szétszórva e lombokon,
úgy ítélem, kis gazdáik
csúf halállal végezék,

széttépetve, megemészteve
 őket kiöklendezék.
 De hogy itt, e havas csúcson
 Gazda vajon ki lehet,
 itt, a világ legtetején,
 hol kietlen, vad szelek,
 s nemcsak szelek, bőszi orkánok,
 istenverte viharok
 zúdítanak az itt lakókra
 jeget, esőt és fagyot?
 Valamilyen nagy madár az,
 ha nem egyéb, saskesely,
 s mikor ide megérkezik,
 számunkra itt volt, s nincs hely...
 És az sem kérdés egyáltalán,
 hogy hármunk közül ki marad,
 miképp alakul a sorsunk,
 ha itt talál két... egeret...

Nem is tudta befejezni
 Elemér a beszédet,
 egyszeriben, nap közepén,
 rettenetes sötét lett;
 néztek jobbra, néztek balra,
 le a mélybe, s felfelé,
 mikor meg is tapasztalták,
 hogy mi a fényt elnyelő,
 nem a délben hirtelen jött
 koromsötét este az,
 hanem egy nagy, szélesre tárt
 szárnyú madár, fene sas,
 amely éppen készülődik
 komótosan fészkeire,
 ahol egereink alig,
 álmodozva, eszmélve,
 éppen azon ábrándoztak,
 hogy juthatnak el oda,
 hol a Terembura folyik,
 s a peléknek van hona.

Nosza, rajta, nem várták meg,
 hogy fejükre ráüljön,
 igyekezett a két pele,
 hogy jó mélyre kerüljön,
 fúrtak, ástak, kapartak és
 rágtak egy gyors vájatot,
 ahol csendes biztonságban
 megvárják a holnapot,
 s az alkalmas percet arra,
 mikor elmegy a madár,
 vagy amikor tollázkodni
 valahová tovaszáll.
 Isten ments, hogy itt magukra
 a figyelmet felhívják,
 úgy gondolták, nyugalomban
 töltik el a délutánt,

be is vackolódtak szépen
 vékony ágacsák közé,
 olyan puha helyet rágtak,
 bárki megirigyelheté.

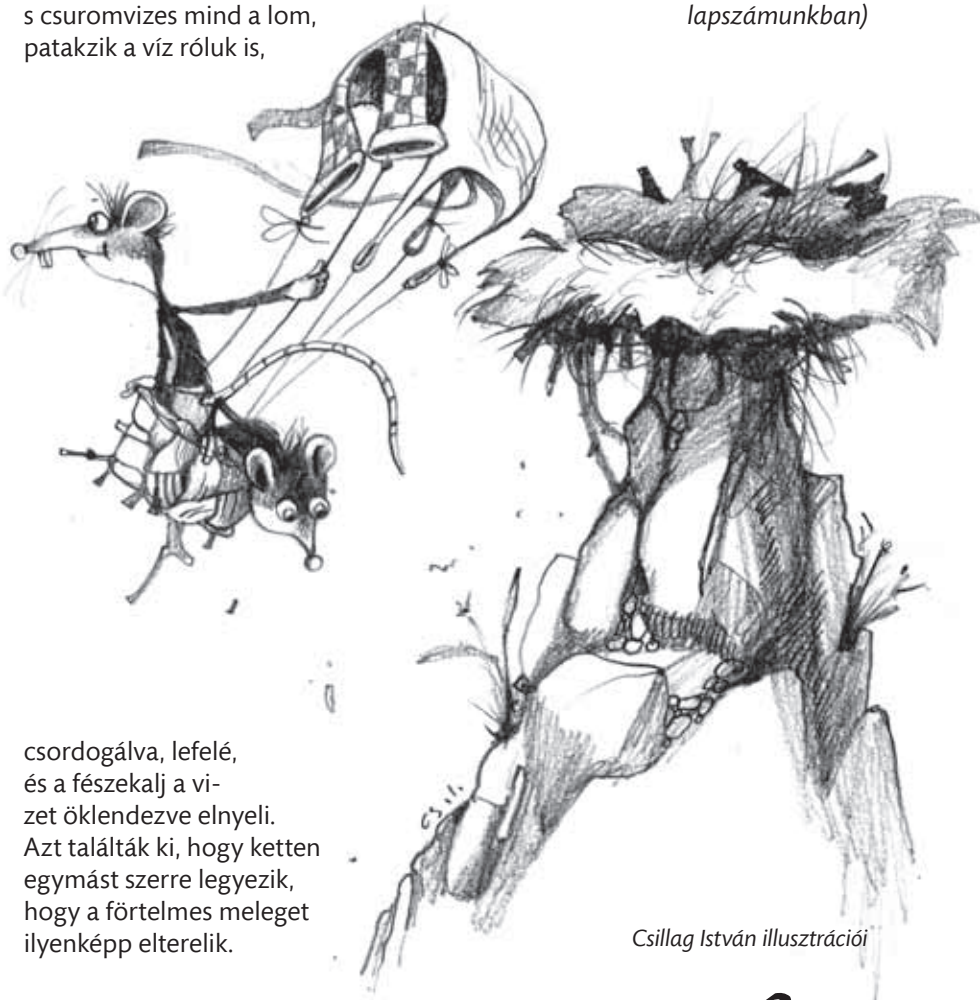
Hamarosan el is aludt
 a két harcos jó barát,
 álmaiban mindkettejük
 megkereste otthonát.
 Már-már szeretteik között
 látták rögvest magukat,
 úgy érezték, ölelik
 is apjukat és anyjukat...

Hej, az álom, be csalóka,
 elhiteti veled is,
 nincsenek is, nem is voltak
 tán soha félelmeid,
 s ott vagy, hipp-hopp, azok között,
 akik téged szeretnek,
 be jó világ, az a világ,
 hogyha... fel nem költének.

Arra eszmélt a két egér,
 hű, mi forróság vagyon,
 alattuk a puha fészek,
 s csuromvizes mind a lom,
 patakzik a víz róluk is,

Legyezett hát Elemér, és
 felváltotta Ágoston,
 aztán megint Elemér és
 átvette Ágoston.
 Nem is kellett olyan soká
 egymást hűtsék, legyezzék,
 óra se telt, s tapasztalták,
 elkelve kis meleg még.
 Kikukkantott a vackából
 gyorsan az egyik pele,
 s hát a sasnak, Uramisten,
 annak, hinnye!, hűlt helye.
 Szedték maguk egykettőre,
 s kúsztak, másztak magasra,
 a sasfészek peremére,
 egy kiálló darabra,
 s szégyen ide, szégyen oda,
 gyorsan le is vetkőztek,
 az ágakból, nadrágjukból,
 varrtak, csomóztak, fűztek
 egy jókora ejtőernyőt,
 s alá ágból kosarat,
 s mikor a szél kedvező volt,
 hát rábízták magukat.

(Folytatása következő
 lapszámunkban)

Csillag István illusztrációi

MOLNÁR VILMOS

Felső Fokú-mese

Volt egyszer, mert a sok furcsa létező mellett kizárt, hogy ne lett volna ilyen is, volt egyszer a széles földabrosz egyik csücskében egy Szundi-ország. Ott lakott az álmoskák népe. Nemigen jöszmékelt, sertepertélt arrafelé senki, hanem többnyire az igazak álmát aludta mindenki, kezdve Szunyokrátész miniszterelnök úr őexcellenciájától, el egészen Bugyuta Bóbiskáig, a szalmazsáktömögig. Az országban mindenütt hatalmas táblák, óriási transzparenszek figyelmeztették a zelegorságra hajlamosokat: NYÜSLETNI, ZAKATOLNI TILOS!

De a lelkiismeretes honpolgárok nem szorultak figyelmeztetésre, mindenki tudta, mi a kötelessége, húzták hát derekasan: egyrészt a pokrócot, paplant, dunyhát a fejükre, másrészt pedig a lóbórt. Ha valaki néha felébredt, álmatagon körültekintve, máris erőt vett rajta a tavaszi fáradtság, nyári pilledtség, őszi kókadtság, téli bágyadtság, attól függően, milyen évszak járta, s másik oldalára fordulva máris horkolt tovább. Az alvás sem egy könnyű foglalkozás, már ha az ember hivatásszerűen akarja üzni, tudományos megalapozottsággal, nemcsak amúgy fusizva, kontár módra.

Tudatában volt ennek Szundi-ország minisztertanácsa is, és elrendelte, hogy a vonatkozó szaktudományok elsajátítása érdekében a polgárok már zsenge koruktól erre a célra létesített iskolákba járjanak. Az álmosan pislogó nebulóknak vaskos tankönyveken kellett átrágniuk magukat: *Klasszikus latin és ógörög alváselmélet, A modern népek alvástechnikái, Az alvó szervezet kémiai, Az ágyszerkezetek fizikája, Az alvás története öt kötetben, Álomfejtési kézikönyvtár, A horkolás metafizikája* – hogy csak néhányat említsék. Eminens tanuló mégis az lett, aki átaludta az órákat: nem tanulni, hanem tudni kell!

De testük edzését sem hanyagolták el Szundi-ország lakói, mert hiába kész a lélek, ha a test erőtlen. Bődületes nagyotalvó testben bölcses nagy lélek, hirdették az álmos ókori bölcsék, és aranymondásuk az álmoskák népénél fogatra talált. Modern, a korszerű alvás minden kellékével jól felszerelt tornatermek várták az elméleti órák után a tanulóifjúságot, hogy ezen a téren is fejleszthesse képességeit. Az alvástanár kemény, ütemesen elsuttogott vezényszavaira katonás rendben bevonultak az egyforma klott hálóingbe öltözött tanulók, s miután mindenki elfoglalta kijelölt helyét a nyílegyenes sorok-

ba rendezett emeletes ágyakon, kezdődhetett az edzés. Maratoni alvás, gyors elalvás, mély alvás, összetett szendergés, kollektív szunyadozás szerepelt az alvóizmokat és nem utolsósorban a csapatjátékot erősítő gyakorlatok között. Nem is volt gond az álmoskák népénél a sporttal, az alvással kapcsolatos összes olimpiai számban mindig ők lettek a dobogósok. Pedig soha nem szedtek altatókat. Doppingszerek használatát ugyanis az Olimpiai Bizottság szigorúan tiltja.

Szundi-országban az álmoskák népe elégedetten éldegélt és szundikált, közben meg folyamatosan gazdagodott. Nem volt ebben semmi ördögösség, minél többet aludtak, annál kevesebbet kellett költeniük ételre, ruhára, cipőre, villanyszámlára. A lakosság így egyre módosabb lett, akadt, akinek vadonatúj állapotban állt rendelkezésére még a nagypapája cipője is, mivel az öregúr egy idő után ki sem dugta lábát az ágyból. Csak lepedőkből meg kis- és nagypárnákból fogyott sok, meg hát pizsamára és hálóingre is sokat költöttek, a folyton változó divat megkövetelte a magáét. De még itt is pozitív változások mutatkoztak, divatba jött a pucéron alvás durva szövésű zsákvászon lepedőkön, ami igen egészséges. Hagyja lélegezni a bőrt és edzetté teszi a testet, erősen célszerű elpuhulás ellen. Az álmoskák népe edzetten és kisportoltan, remek egészségben nyomta az ágyat napról-napra, évről-évre.

Hanem azért mégis volt egy titkos bánata az országnak, ami jobban megviselte a lakosságot, mint a félálombeli rettegés a hajnali csergőórától. Különösen Szunyokrátész miniszterelnök úr őexcellenciája forgolódott sokat álmatlanul az ágyában, az országos gond őt sújtotta a leginkább. Úgy állt a helyzet, hogy nemrégiben álmában csendesen elhunyt az ország királya, az öreg Hétalvó, s az egész dinasztiából nem maradt hátra más utód, mint egyetlen leánya, Szende Szenderke. Olyan szép volt a királykisasszony, mint egy frissen vetett selyempaplanos, csipkepárnás nyo-szolya. De arra még nem akadt példa az ország történetében, hogy az aranszálakkal díszesen hímzett, drágakövekkel gazdagon ékített királyi hálósipkát egy lány fejére tegyék, aki még horkolni sem tud rendszeren, csak hébe-hóba hortyint egy-egy vékonykát az

orocskájával. Sürgősen férjet kellett találni a királykisasszonynak, mert milyen mesebeli ország az, amelyiknek még királya sincsen!...

Ez ügyben Szunyokrátész miniszterelnök úr őexcellenciája már tett is bizonyos lépéseket, titokban tucatnyi kipróbált alvajárót küldött szét a szomszédos országokba, fürkésznék ki, nem kerülne-e odaátrol valami jóra való, álmosképű királyfi, aki férje lehetne Szende Szenderkének, királya Szundi-országnak. Ám az alvajárók többsége dolgavégezetlenül tért haza: királyfi még csak akadt volna, nem is egy, de csupa nyughatatlan, virgonc fajta, aki alig alszik pár órát, éjt nappá téve jöszmékel és intézkedik – hogyan lehetne megbízni egy ilyenben? Még elképzelni is rémes, hogy egy efféle munkamániás fickó uralkodjék Szundi-országban, ezzel a minisztertanács is maradéktalanul egyetértett. Néhány alvajáró pedig már vissza sem jött, csak a híre: ott tartják gyógykezelésen valamelyik éber ország pszichiátriáján, elektrosokk-terápiát is emlegetnek! Nem csoda hát, hogy Szunyokrátész miniszterelnök úr őexcellenciája nem tudott aludni, folyton csak a bársony hálósípkája bojtját rágta egyre idegesebben.

Már-már úgy állt a dolog, hogy ki kell kiáltás a köztársaságot, ami mégiscsak erősen szégyellnivaló dolog egy mesebeli ország lakosságára nézve, és a szomszédos országok részéről általában háborút von maga után, amikor a palota üléstermébe, a szomorúan félálomban darvadozó minisztertanács elé a kapuórség egyik alabárdos ajtónfekvője botorkált be, és két ásítás között elmotyogta, miszerint a kapu elé egy idegen országbeli vitéz érkezett. A daliát hordágyon hozták, és egyelőre nem lehet szót érteni vele, mert alszik, mint a bunda. Úgy fújja a kását, hogy az erre felriadó kapuórség több tagjának is kiesett a könnye a meghatottságtól, megboldogult Héttalvó királyuk feledhetetlen fűrészelése jutván eszükbe. De mire észbekaptak, hogy legalább a hordágyat cipelőket kifaggassák az idegen hős kilétéről, azok eltűntek, mint a kámfor. (Ebből is látható, hogy nem ezen a vidéken vágják el a köldökszínórjukat, egy Szundi-országbeli tiszt polgár ekkora cepekedés után helyben elaludt volna, egy hétig fel sem kel, ha egyáltalán vállalkozik ekkora strapára.)

Nosza, lett nagy örvendezés, vigasság a minisztertanács tagjainak körében, egészen felvillanyozódtak a miniszterek, már-már ott tartottak, hogy maguk mennek le az idegen bajnok elé. De rövidke megfontolás

után visszasüppedtek a helyükre, ásítozva befészkelődtek kényelmes székükbe, és utasították a strázsákat, hozzák üstöllést eléjük a titokzatos idegent. Nemhiába voltak miniszterek.

Miután színük elé fuvarozták a rettenthetetlenül alvó vitézt, vizsgálatnak vetették alá. Megállapítást nyert, hogy híján van bárminemű, személyét azonosító iratnak vagy tárgynak, hálóresztungja viszont a legújabb divatot követi, vagyis csak egy szál gatya, tehát nem lehet akárki. Úgyszintén jegyzőkönyvbe vétezt, hogy semmiféle próbálkozással nem lehet felébreszteni, ami

Vetrő Bodoni Barnabás illusztrációja

nem akármilyen jellemre vall. Hiába bökdösik minden oldalról, meg sem moccan, csak fújja a kását, egy igazi megingathatatlan lovag. Ennyi elég is volt a minisztertanácsnak, nem vesztegette tovább az idejét, hamarjában zárt ülést tartott. Ezen öt törvényerejű rendeletet bocsátottak ki:

1. A sokat alvók között különösen sok jótét lélek található, de a folyton alvó ember az igazán jó ember. Olykor még az sem, mert álmában rúg a lábával.
2. A titokzatos idegen akkor sem rúg a lábával, ha piszkálják, csak derekasan horkol, ergo: ő felsőfokúan jó ember. ►

Hogyan neveljük az ifjakat?

Michel Eyquem de Montaigne (1533–1592)

Michel de Montaigne francia nemesember a 16. században élt, többnyire a Bordeaux közelében található birtokán, de sokat utazott, főként Olaszországban, rövid ideig Bordeaux polgármestere volt, ám ha tehetne, távortartotta magát a közélettől, a korára jellemző politikai és vallási viszálykodásoktól. Esszéiben (maga a műfaj is tőle származik) a legkülönfélébb témákról értekezik, a haláltól elkezdve a kannibálokön, a vergiliusi verssorokon, a dicsőségen át a gyermekek neveléséig, de mindenekelőtt saját magáról ír, szokásairól, természetéről, környezetével való kapcsolatáról stb.

Diane de Foix grófnőnek dedikált, A gyermekek neveléséről című esszéjében, miközben taglalja a nevelésről vallott elveit, saját különleges neveltetéséről, gyermekkoráról mesél részletesen. Bizonyára nem kis kihívás lehetett gyermeknek lenni egy olyan korban, amikor a humanista eszmék jegyében a szülők lehetőleg egy generáció alatt szerették volna behozni azt a hátrányt, amely, felfogásuk szerint, elválasztotta őket a nagy, görög-római eszményektől. De akinek olyan gondoskodó apja volt, mint a gyermek Montaigne-nek, talán még hasznára is válhatott ez a mai szemmel bizarrnak ható maximalizmus.

A következő oldalon fenti esszéjéből idézünk.

- ▶ 3. Mint ilyent, azonnali hatállyal lovaggá kell ütni (ha azelőtt esetleg mégsem lett volna az), a frissen alapított, Felső Fokú elnevezésű lovagrend első tagjaként.
- 4. Egy kalap alatt új család- és keresztnévet is nyer, legyen mostantól az ő neve: Felső Fokú.
- 5. Ja, és mihamarább össze kell őt adni Szende Szenderkével, lehetőleg még a héten.

Dolguk végeztével a miniszterek kimerülten hazavánszorogtak és ágyba dőltek, hogy kipihenjék a megerőltető, de eredményes törvényhozást. Szunyokrátész miniszterelnök úr öexcellenciája is boldogan húzta fejére az alaposan megcsócsált bojtú bársony hálósipkáját, és akkorát aludt, hogy a vége felkondorodott. Hétfvégén pedig csaptak egy nagy lakodalmat, amelyre hivatalos volt az álmoskák népének apraja-nagyja. A nagyja a díszfogadás után az Operában tartott bálon villogtatta meg ünnepi hálóingét, a tábornokok és más főtisztek pedig a díszpizsamájukat. Az apraja a piactéren papírtányérokra virslit evett, annyi mustárt adtak hozzá, amennyit csak akartak. Az utcákat végig

fellobogózták paplanhuzatokkal, és a hangszórókból szebbnél szebb altatódalok andalították a népet.

Az oltár előtt Szende Szenderke szemérmesen elrebegette a boldogító igent, Felső Fokú pedig, akit két személyi testőre tartott a hóna alatt, felső fokon horkolt. Van-e ennél tisztább beszéd, betarthatóbb ígéret? Meg is éljeneztek rendesen, utána pedig fejére nyomták Szundi-oroszország aranyszálas, drágaköves hálósipkáját. Attól arrafelé ismét volt királya az országnak.

Jó király lett belőle, nem sok vizet zavart. Adót sem emelt, háborút sem indított. A nép erősen szerette, sok szépet álmodtak róla. Változás csak annyi történt, hogy a királyi címerpajzson az addigi liliomok helyére cecelegyeket pingáltak. Ami – tekintve hogy a cecelegyek a fauna, a liliomok pedig a flóra részei – mindenképpen előrelépés.

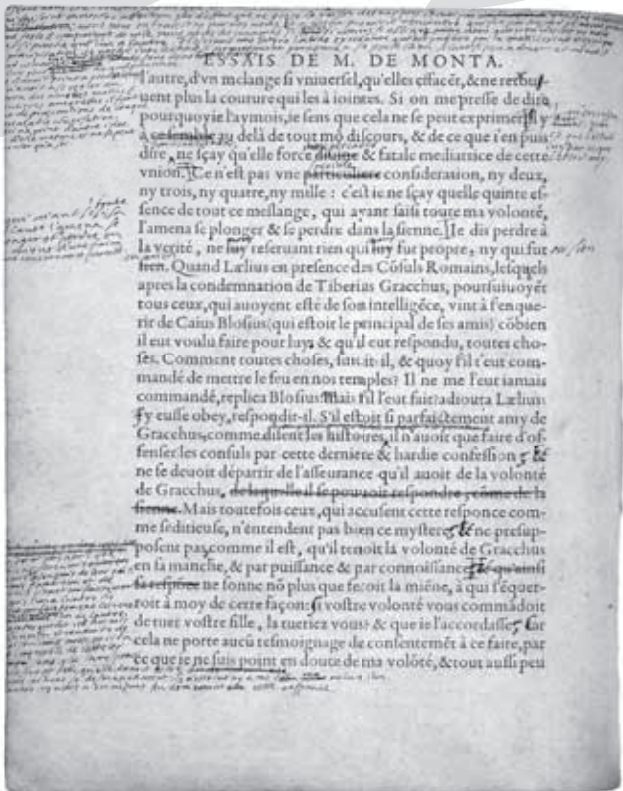
És boldogan aludtak, míg meg nem haltak. Vagy míg fel nem ébredtek.

„Megboldogult apám, meggyőződve a közkeletű tanítási módszerek helytelenségéről, sokszor faggatta tudósainkat új és megfelelő módszer felől. Megmondták neki, hogy a nyelvek tanulására fektetett hosszú idő az egyetlen oka, hogy nem tudunk felemelkedni a görögök és rómaiak lelki nagyságához, nyelvük igazi átéléséhez. Apám az alábbi megoldást választotta: még dajkaságban, mielőtt beszélni tudtam volna, rábízott egy német nevelő gondjára, aki később mint híres orvos halt meg Franciaországban. Nyelvünkön egy szót sem értett, de kitűnően tudott latinul. Apám ezért alkalmazta, jól meg is fizette, és teljesen rábízott. Volt mellette még két másik tudós is, ezek segítettek nevelésem munkájában. Mindhárman velem voltak állandóan, és csak latinul beszéltek. A többi családtag, anyám, inasom, szobalányom nem használhatták előttem anyanyelvüket, és csak néhány, nevelőimtől eltanult latin szóval érintkezhetek velem. Csodálatosan tanulékonyak voltak! Apám és anyám lassan megértették a német mestert is. Végül annyit latinizáltunk már, hogy a környékbeli falvak is rákaptak, s még ma is sok szerszámot és mesterséget latin néven neveznek.

Görögül szinte semmit sem tudok. Apám játékosan szeretett volna megtanítani rá, valami új gyakorlatias módszer alapján. Olyanformán magoltuk a különféle ragozásokat, mint ahogy a számtant meg a mértant taní-

Az Esszék második kiadásának 27. oldala, a szerző javításával

François Rabelais (1494 körül–1553)

tották nekünk a sakktáblán. Apám utasította tanáromat, hogy minden kényszerítés nélkül, egyedül munkabírásom alapján ízeletesse meg velem ezt a tudományt is, felesleges szigor és félelemkeltés nélkül engedje szabadjára értelmemet. A kíméletességet valósággal túlozta. Elhitte például, hogy a hirtelen ébresztés, a gyermeknek az álom karjából való erőszakos kitépése megzavarja a finom agyrendszert. (A gyermek álma mélyebb, mint a miénk.) Ezért mindig valami hangszerrel ébresztett fel, és állandóan tartott embert, aki ellátta ezt a feladatot.

Ebből a példából könnyen megítélhetjük egész neveltetési rendszeremet és a legjobb apának előrelátó szerepét. Nem az ő hibája, ha kiváló gondoskodása nem érlelt különb gyümölcsöt fiában. Ennek két oka volt. Egyik a terméketlen, parlagi föld. Bár makkegészséges voltam, természetem pedig szelíd és kezelhető, mégis annyira aluszékony, nehézkes és puha, hogy néha még a játék kedvéért sem tudtak tunyaságomból kirángatni. Ítéletem helyesen figyelt meg mindent, képzeletem szárnyalt a nehézkes testben, véleményem rácăfolt koromra. Szellemem lassan mozdult és csak akkor, ha mozdították. Lassan eszméltem, találékony nem voltam és mindezek tetejébe hihetetlenül rossz emlékezőtehetségem volt. Nem csoda, hogy kevesre jutottak velem. Másik hiba az volt, hogy jó atyám türelmetlen betegek módjára, mindenféle tanácsra hallgatva néha attól félt, hogy hajótörést szenved nevelésem, amit úgy a szíven hordott. Azok, akik az Olaszországból hozott nevelési elveket ajánlották neki, már nem voltak mellette, hallgatott tehát mások véleményére, ahogy a darvak igazodnak az előttük szállóhoz: hatéves lehettem, mikor a guyennei kollégiumba küldött, Franciaországnak akkor

első és legvirágzóbb intézményébe. Itt is féltő gonddal válogatta meg magántanítóimat, neveltetésem legapróbb részletére is, a kollégiumi rendtől eltérően, külön kedvezményeket biztosított. De bárhogy is volt, mégis kollégiumban éltem. Latin beszédem hamarosan elromlott, mert senkivel nem gyakorolhattam. Eddigi jó tanítástom legfeljebb arra használt, hogy különösebb erőlködés nélkül átláboltam az első osztályokat. Tizenhárom éves voltam, mikor otthagytam a kollégiumot, tanulmányaimat befejezve (mint ma mondanák), de valójában máig sem vettem semmi hasznát ott töltött időmnek.”

(Montaigne: A gyermekek neveléséről.

Ford.: Bajcsa András)

A kornak a nevelésről, tanulásról, iskoláról alkotott felfogását, a nevelés megreformálásának igényét jól szemléltetik Rabelais Gargantuájának vonatkozó fejezetei. Érdekes egymás mellé helyezni a fikciós és az önéletrajzi szöveget, amelyek így, együtt olvasva, még jobban rávilágítanak a reneszánsz korának gyermekneveléshez való viszonyára.

„Amikor Ponokrates megtudta, mely helytelen módon él Gargantua, elhatározá, hogy másképpen fogja nevelni; mindazonáltal az első napokban türelemmel vala, meggondolván, hogy a természet fölötte nehezen viseli el a hirtelen változásokat.

Gustave Doré illusztrációja Rabelais Gargantuájához (1854)

Hogy tehát ez munkáját jobban kezdené, könyörgött egy azon időkbéli tudós orvosnak, név szerént Theodorus mesternek, fontolná meg, ha valjon lehetséges-e Gargantuát jobb útra terelni. Ki is a regulák szerént purgálá a fellyülmondott iffiat Anticyrából való helleborusszal, és az orvosszerrel megszabadítá agyának minden elváltozásától és fertelmes szokássától. Illy módon feledteté el véle Ponokrates is mind azokat, amiket régi oktatóitól tanult vala, amiképpen ezt tevő Timotheus is tanítványaiival, akiket más muzsikusok tanítottak vala. (...)

Azután olyan tanulásra fogta, hogy a napnak egyetlen óráját se veszítse el, hanem minden idejét olvasással és tisztas tudományokkal töltse.

Gargantua tehátlan felébrede reggel négy óra körül. Amíg ledörzsölték, fennszóval, világosan és dologhoz illő kiejtéssel olvastak neki a Szentírásból; ez pedig egy baschéi születésű ifjú apródnak, név szerint Anagnostesnek, vagyis Olvasónak vala dolga. (...)

Azután a pervátára méne, hogy kiadja magából, amit természet szerint megemésztett. Itt tanítója megeméltlé, amit olvastak volt, megmagyarázván neki a homályos és nehéz részeket. Innen visszatérőben azután szemügyre vevék az égnek állapotját: ha olyan-e aminőnek előtte való este megjegyzik vala; és mely jegybe lép a nap és a hold azon a napon.

Miközben pedig felöltöztették, megfésülték, haját kibodorították, ismételték neki az előtte való napi leckét. Ő maga könyv nélkül mondja vala, belékeverve egynémelly valóságos esetet, amelly együtt jár az emberi állapottal, és ez elnyulék egyszer-mászor két-három óra hosszat is, de rendszerént véget ére, amikor egészen felöltöztették már. (...) Ily módon nevelteték Gargantua, és folytatá ez mívelkedeteket napról napra. Mely gyakorlat, ha kezdetben igen nehéznek látszék is, később olly édessé, könnyűvé és gyönyörűségessé válik vala, hogy inkább királyi mulatozáshoz, hogynemmint diáknak tanulásához hasonlított. Mindazonáltal Ponokrates, hogy megpihentetné az észnek ez heves munkája után, kiválasztott egyszer havonta valamelly tiszta és derűs napot, amikor is reggel kimenének a városból Gentillybe, Boulogne-ba, avvagy Montrougeba, avvagy Saint-Cloud-ba. Ott legnagyobb mulatozással tölték a napot, aminőt csak kigondolhatnak: tréfálkoztak, vigadoztak, versenyt ittak, játszottak, énekeltek, táncoltak, valamelly szép réten henteregtek, verébfészket fosztogattak, fűrjészték, békát fogtak, rákásztak.”

(Rabelais: Gargantua és Pantagruel. Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1963. Gargantua, XXIII. fejezet. Ford.: Benedek Marcell)

Menekülés a diktatúrából

Amint azt korábbi írásainkban említettük, a kommunista pártok hatalomra kerülésével egy ún. vasfüggöny választotta ketté Európát. A szigorúan ellenőrzött határokon alig volt átjárás. A kommunista propaganda még a Nyugatról érkező híreket is cenzúrázta, elferdítette. Nyugatra csak sportolók és olyan személyek (politikusok, értelmiségiek) utazhattak, akik az országot képviselték. A kommunista blokk országaiban élő átlagpolgárok csak a „keleti tábor” országait látogathatták, ezeket is szigorú szabályok betartásával. Romániában például, ahol még a keleti viszonyok közepette is sokkal inkább korlátozták a szabad mozgást, csak szigorú feltételek mellett kaphatott az igénylő útlevelet, hogy két évente külföldre utazhasson. Hasonlóan nehéz feltételek mellett lehetett például a szomszédos és hivatalosan baráti Magyarországra is ellátogatni.

A hetvenes évektől, a Ceaușescu-diktatúra idején egyre romlott a romániai helyzet, az életszínvonal, és egyre inkább korlátozták a polgárok szabad mozgását. Nagyon kevesen kaptak útlevelet, és jelentősen szigorították az országba látogató idegen állampolgárok ellenőrzését. A hetvenes évek közepétől azt is betiltották, hogy valaki idegen állampolgárt szálláshozon el saját lakásán. Így például egy magyarországi látogató hivatalosan nem szállhatott meg az erdélyi rokonánál. Az egyre romló életszínvonal és erősödő diktatúra miatt sokan, főleg fiatalok, gondolták úgy, hogy elhagyják az országot, akár törvénytelen (nem hivatalos) úton is. Többen úgy próbáltak megmenekülni a romániai diktatúrától, hogy más szocialista országokba kirándulva nem tértek vissza, esetleg Nyugatra távoztak onnan. A hatalom válasza az volt, hogy még jobban megszigorította az útlevelek kibocsátását. Arra is volt példa, hogy a hivatalosan edzőtáborban lévő sportolók sem tértek vissza. Az egyik legnagyobb presztízsveszteség akkor érte az országot, amikor maga a Szekuritáté egyik vezetője szökött meg, pontosabban nem tért vissza az Amerikai Egyesült Államokból. A nyolcvanas években nagyon sokféle sikeres és sikertelen szökési kísérletre került sor Romániában. Egy alkalommal egy teljes család, több mint tíz személy, egy kisméretű permetező repülőgépen szökött meg. Az apa pilótaként dolgozott a gépen, családtagjaival és néhány rokonnal ezzel szöktek meg. ►

KÖNYVAJÁNLÓ

Papp Sándor Zsigmond *Semmi kis életek* című regénye lebilincselő beavatás: elolvassa megismerhetitek a diktatúra utolsó éveinek és a rendszerváltás idejének emberi életeket felemészítő megpróbáltatásait. Erdélyi sorsok felkavaró, fanyar humorú történetlánc. (Libri, Budapest, 2011)

Meghalt Sergiu Nicolaescu. Kicsoda?!

Vannak emberek, akik (okkal vagy éppen ok nélkül) mintegy ikonként fémjelzik a kort, amelyben éltek vagy élnek. Néhány példa: Iulius Caesar, Nagy Sándor, Oliver Cromwell, Bonaparte Napóleon, Leonardo da Vinci, William Shakespeare, Luther Márton stb. Nos, nemcsak a nagy Emberiség-Történetben vannak ilyen figurák. A filmtörténetben is: Charlie Chaplin, Greta Garbo, Humphrey Bogart, Marlene Dietrich, Alfred Hitchcock, Francois Truffaut, ésatöbbi.

Nahát, nekünk most épp meghalt egy ilyen ikonunk. Mondom, nekünk, akik az abortusztörvény utáni Romániában születünk, és jobb híján (mi legalábbis akkor így éreztük) román filmekben (is) növegettünk. Neked viszont, nyájas olvasó, aki valószínűleg az utóbbi 18 év valamelyikének szülötte vagy, talán nem olyan világos, mi is történt, a konkrét haláleseten túl. Január elején elhunyt Sergiu Nicolaescu román filmrendező, forgatókönyvíró és politikus. Ha figyelted a híradót, nézted a hazai netet, eleget láthattál-hallhattál az ember halála körüli felhajtásból. Voltak, akik egyszerűen örültek neki (megjegyzem, ez azért nem szép dolog, bármennyire emberi is), mások megszagatták a ruhájukat és hamut szórtak a fejükre, mondván, hogy meghalt Sergiu király, oda az igazság. Ez sem szép dolog, mert hazugság. Hogy az igazság hol van? Szokás szerint valahol közepen.

Nézzük, miért sírtak azok, akik sírtak. Tény és való, hogy Sergiu Nicolaescu rendkívül hatékony szerepet vállalt az úgynevezett nemzeti kommunista ideológia mozgóképes vetületének megalkotásában. Úgy, hogy sorra gyártotta a nagy nemzeti filmepeposzokat. Persze, kapott rá pénzt Nicolae Ceaușescu elvtárstól meg máshonnan is. Első, 1966-os nagyjátékfilmjének címe önmagáért beszél: *Dákok*. Aztán jön a nagy dobás, az 1971-es *Mihai Viteazul*. A kétrészes film a kor román szuperprodukcója. Vitéz Mihály, az országegyesítő mitikus képe igazán vonzó lehetett mindazok számára, akik elhitték, hogy a dolog valóban úgy történt, ahogyan Nicolaescu elmesélte. A mese, tudjuk, mindig is jobban működik a tényeknél. Aztán jött az 1974-es *Halhatatlanok*. Másik mese, ezúttal Mihály hú követőiről, akik halálukig védik a Nagy Egyesülés Zászlaját. És végül az utolsó diktatúrabeli epikus mű, az 1989-es *Mircea*. Megannyi kebdagasztó mozimítosz. A statisztikák szerint a *Mihai Viteazul* minden idők egyik legnézettebb román filmje. Pedig elmúltak a kommunista idők. Mindig jó látni, hogy a román nép a legjobb, legszebb, legerősebb, leghazafiasabb az összes közül. Már persze annak, aki román. (Nem mintha mi nem lennénk ugyanígy a saját ikonjainkkal.) Na, hát egy ilyen embert meg lehet siratni. Eddig nincs is semmi baj. A baj ott kezdődik, amikor azt is ki lehet monda-

► A híres Phoenix rockzenekar tagjait az együttes vezetője hangfalakba rejtőzve menekítette ki Németországba. 1971-ben hat marosvásárhelyi fiatal dolgozott ki egy szintén repülős szökési tervet. A fiúk úgy tervezték, hogy jegyet váltanak a Marosvásárhely-Bukarest repülőjáratra, amire az akkor még kevésbé szigorú feltételek között felcsempésznek néhány kést, és ezekkel arra kényszerítik a pilótát, hogy Bécsbe vigye a gépet. A Szekuritáté az egyik fiú levelezésének ellenőrzése során rájött, hogy mire készülnek. Azért, hogy még nagyobb büntetést szabhassanak ki, nem akadályozták meg a szervezkedést. Engedték, hogy a fiatalok eljussanak a repülőtérré, ott tartóztatták le őket. Mind-egyiküket súlyos, 10-15 év börtönbüntetésre ítélték. A sors iróniája, hogy néhányukat a súlyos büntetés megtörte, beszerverték besűgónak, és szabadulásuk után arról kellett jelenteniük, hogy az ismerősi körükben

kik azok a fiatalok, akik Nyugatra vagy Magyarországra szeretnének szökni.

Mások, több százan, a zöldhatáron próbáltak átjutni. Elutaztak valamelyik határmenti településre, és onnan az éjszaka leple alatt megpróbálták átszökni a határon. Magyarországra a mezőkön, szántóföldeken bujkálva lehetett eljutni. Bulgáriába vagy Jugoszláviába viszont a Duna átúszásával jutottak el néhányan. Volt, akinek sikerült ez, volt, akinek nem. A határőrök sorkatonák gyakran lőttek a menekülőkre. A történészek még nem derítették ki a pontos számokat, de köztudott, hogy sokan vesztették életüket sikertelen szökési kísérlet során. Akiket elfogtak, súlyosan bántalmazták. Azok, akiknek sikerült a szökés, rokonoknál, barátoknál húzták meg magukat, de a legtöbben ún. menekülttáborba kerültek, és csak innen kikerülve kezdhettek később új életet.

Sergiu Nicolaescu az *I. Károly* című film forgatásán 2009-ben

ni, hogy ez az ember volt az egyik legnagyobb román filmkészítő. Nem volt az. Középszerű rendező volt.

Akik nevettek, azok meg azért nevettek, mert ez a Nicolaescu kimondottan kártékony tudott lenni, különösen 1989 után, amikor az úgynevezett román újhullám színre lépett. Cristi Puiu, Cristian Mungiu és a többiek bizony beleütköztek a Sergiu Nicolaescu nevű jéghegybe, amikor filmjeik elkészítésére pénzt kértek az illetékesektől. És a hírek szerint van más is Sergiu bátyuska rovásán, de ezeket, kellő bizonyíték híján, nem írom ide. Ezek a „nevetők” azt mondták: nem korrekt, hogy egy középszerű filmes szakember ossza az észet arról, hogy milyen a jó film. Igazuk van. Voltak viszont olyanok is, akik azt mondták: Nicolaescu rossz rendező, mert nem erkölcsös. Na, hát ezt egész egyszerűen nem értem. Mi köze van az erkölcsnek a művészi minőséghez? Nem mondom, lehet köze hozzá, de nem feltétel. Ez olyan, mintha azt mondanám, hogy például Szilágyi Domokos csapnivaló költő, mert valamilyen szinten együttműködött a kommunista titkosrendőrséggel. Nem igaz! És az sem igaz, hogy Sergiu Nicolaescu olyan rossz rendező volt. Nézz utána, nyájas olvasó, a Moldován komisszár-filmeknek. Vagy a Mărin bá-filmeknek. Ő rendezte azokat is. Nagyon korrekt, nézhető, kedvelhető filmek ezek. Idézni

lehet belőlük, kiváló alakításokat látni bennük, és ez volt annak idején, amiben a román mozi leginkább megközelítette Hollywood-ot. Ami ma nem nagy szó, de akkoriban az volt. Hogy koppintott a rendező, elismerem, hogy panelfilmeket épített, elismerem. De ettől még nem rossz. Attól meg pláne nem, hogy erkölcsstelen volt és lepaktált a Ceaușescu-rezsimmel.

Tehát lehet sírni, lehet nevetni, viszont azt muszáj elkönyvelni, hogy a kor egyik ikonikus figurája volt. És akkor máris lehet új lapot nyitni.

Csillag István rajza

Ráérek és sosem unatkozom

Megfigyeltem, hogy ha az időről van szó, két magatartás dívik: többnyire a *nincs időm*, de rögtön utána következik az *unatkozom* is.

Majd ha *erre* lesz időm, ha időm engedi, ha időmiliosom leszek ... – hangoztatjuk.

Hoppppááá! Megvagy!

Vegyük rögtön az elsőt: ha *erre* lesz időm. Bizony, az egész időkérdést rossz végétől boncolgatjuk, mivel hogy *választás* van, állandó *döntés* és *fontossági* sorrend.

Ahányszor azt mondtam, hogy nincs időm, hazudtam, mert amim volt igazából: a lustaságom, gyávaságom, kedvetlenségem és a dolgok végiggondolásának/-csinálásának kényelmetlensége.

Ha azt mondom, hogy nincs időm veled találkozni, az azért van, mert nincs kedvem hozzád. Hazudok, mert ez a kisebbik kellemetlenség. A nagyobb az, ha szemedbe mondom az igazat, mert megsértődsz, mert nem bírod ki, hogy valakinek ne legyen kedve hozzád (és még „pofátlanul” be is vallja).

Hja, bizony, idő van, csak van mellé harácsolás is, mindent-megszerezni-vágyás, mindig-mindenütt-ott-lenni-akarás, hajsza és idegbajos lőtás-futás.

Miért nincs időnk úgy *Keszeg Ágnes* illusztrációja netezni, ahogy szeretnénk?

Mert ott sem tudunk szelektálni, ugyanaz a tünet, mint a tévécsatornákon szörfözöknél. Mert mi van, ha rajtakap a másik, hogy nem olvastam a bejegyzését, a kommentjét, a blogját, a satöbbijét? Hát mi is van? Önérzetsérülés van, mégpedig nagyon. Ezért aztán túlbuzdulunk, udvariasan-viselkedősen lenyeldeklünk mindent, amit pusztá jóindulatból mások legyömözölnek a torkunkon – s aztán jön a panasz.

Válogasd meg, kivel eszel, kivel fagyizol, kivel vitatkozol (okossal ne okoskodj, bolonddal ne bolondozz),

tanulj meg nemet mondani, ha lopni akarják az idődet. Ez tünhet amolyan *time management*-ízűnek, de lehet bátran kóstolgatni.

A munkámban én döntöttem el, hogy piszmozgok-e vagy dolgozom, ha viszont dolgozom, akkor odaáll az eszem, nem álmodozom közben. Ha pedig elvégeztem, van időm a saját dolgaimra. Amikor még irodában dolgoztam, munkaprogramom lejártakor hazamentem, most pedig – mivel itthonról dolgozom – kikapcsolom a rendszert. Akkor is elhúztam, amikor

ez még nem volt természetes (mivel akkor még a meg nem fizetett túlórázás volt az). Kellemetlen volt a főnökkel szembeszállni? Az volt. De az én Időmről volt/van szó, ami nekem adatott, amit feldarabolunk évekre, napokra, percekre, másodpercekre, és amikből – ó, mi csoda furcsaságok – nicsak, összeáll az életünk.

Döntések, döntések, döntések...

Sokszor nem könnyű, sokszor a pillanatnyilag nagyon kényelmetlent választom, de általában véve van időm, úgy osztom be, ahogy én akarom, és arra használom, azzal, azokkal TÖLTÖM, amit, akiket fontosaknak tartok az életemben (amikor meg nem, akkor a túlterheltségem úgy odakoppint a kobakomra, hogy csak

úgy nőnek rá a kukulyok).

Valahogy úgy akarom a Mindent, hogy nem akarok mindent, tisztán, röviden kb. így:

Aki sokat markol, keveset fog; Aki siet, elkésik.

Azt hisszük, hogy ezek közmondások, és az óvodában tanítják nekünk. Hát jól hisszük, de bárcsak meg is értenénk. Summa summárum, arra van időnk, akire, amire akarjuk. S ha ezt belátjuk, utána az unatkozás, mintegy magától, kiiktatódik az életünkből.

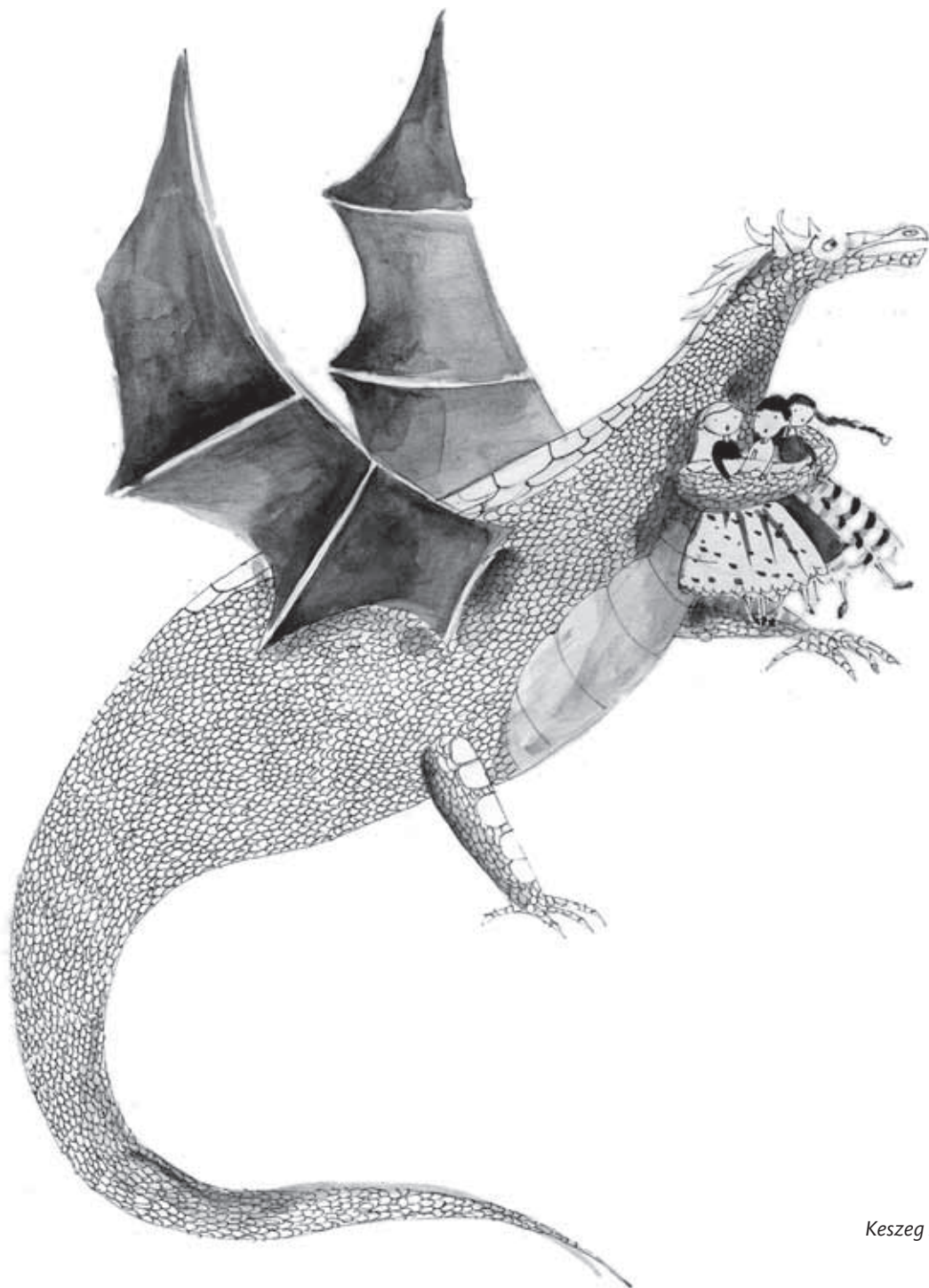

A hős legyőzi a károkozót

Kedves Cimborák, ha sok varázsmesét olvastatok, akkor nagyon jól tudjátok, hogy mennyire hasonlítanak egymáshoz. A sárkány elrabolja egy király három lányát. A hős testvéreivel útnak indul, megkeresi a sárkányt, megküzd vele, a lányokat megmentik, hazahozzák és feleségül veszik. A királyi szülők meggondolatlanul az ördögnek ígérik

születendő lányukat, aki átok alatt jön a világra. A hős leleményesen kiállja a próbákat, három éjszaka ügyeli a lányt, az ördögöt elpuszítja, s a lányt megszabadítja az átok alól. A királyfi megházasodik, ám amíg harcba megy, valaki elrabolja feleségét. A hős a sárkány nyomába ered, legyőzi, feleségét hazahozza. Három fiútestvér szántani megy. Az ebédet vivő

Keszeg Ágnes illusztrációja

három leánytestvérüket a sárkány elrabolja, a kiszabadításukra érkező fivéreket pedig elpusztítja. A különleges körülmények között megszülető kistestvérük, Borsszem Jankó hamar felcseperedik, tudomást szerez szülei bánatának okáról. Útnak indul, leánytestvéreit kiszabadítja a sárkány fogságából, bátyjait pedig feltámasztja és hazahozza. A szegényember a vásárban ismeretlen kérőnek, az álruhás ördögnek ígéri lánya kezét. Az ördög eljön, magával viszi csalafinta módon szerzett feleségét. Jancsika utánuk megy, a lányt megszökteti, az őket üldöző ördögöt pedig elpusztítják. A sárkányok elrabolják a Napot, a Holdat és a csillagokat. A kétségbeesett király lánya kezét és trónját ígéri annak, aki visszaszerzi az égitesteket. A szegénylegény útnak indul és szerencsével jár. A király kertjében termő aranyalmákat valaki minden éjszaka ellopja. A legkisebb királyfi ébren marad, megismeri a tündérlányt. Ám a boszorkány megrontja boldogsukat, a tündérlánynak távoznia kell. A királyfi keresésére indul, s rátalál kedvesére.

Nem folytatom a felsorolást, hiszen számotokra is világos, hogy ezek a népmesék ugyanazt a történetstílust ismétlik. Ha kedvelitek az idegen szavakat, akkor azt is mondhatjátok, hogy a mesék ugyanazt a produktív természetű narratív stílust veszik alapul. A mesekutatók a mese hatását azzal magyarázzák, hogy benne valami mindig ismétlődik, s ezért a mese – első hallásra is – mindig ismerősnek tűnik. Illetve, az ismétlődő elem mindig más-más formában jelenik meg. Ez pedig mindig a meglepetést okoz.

Mi az a történetstílus, ami annyira változatos formában tér vissza népmesékben? A mese mindig a kár elszívásával, a hiányra való rádőbbenéssel kezdődik, s a kár, a hiány pótlásával zárul. Az ellenfél, a károkozó megfélemlít, elrabol, eltüntet, megcsönkít, elűz, elvarázsol, kicserél, foglyul ejt, megkínoz, megöl valakit, ellop, megdézsmál, tönkretesz valamit. A leendő hős pedig útnak indul, felkészül a küzdelemre, segítőtársakra, varázseszközre, varázstudásra tesz szert, megkeresi az ellenfelet, és megküzd vele. Ebben a küzdelemben hőssé válik, visszaszerzi az elrabolt személyt vagy tárgyat. A legrövidebb mese tehát két epizódból áll: a hős kárt szenved, majd legyőzi ellenfelét. A legtöbb mese ugyanazt a történetet a következőképpen fejti ki. A hőst figyelmeztetik egy veszélyre, ám ő nem hallgat a tanácsadóra; a hős kárt szenved; a hős útnak indul; segítőtársakra, varázseszközre, va-

rázstudásra tesz szert; megkeresi a károkozót; megküzd vele, visszaszerzi az elrabolt értéket, hazatér és házasságot köt.

Ha azt a feladatot kapnátok, hogy írjatok varázsmesét, most már könnyű dolgotok lenne.

Annál is inkább, mert nap mint nap, sokszor alkalmatok van ilyen történeteket hallani. A betegség megtámadja az embert, egy varázsgyógyszer azonban legyőzi a károkozót. A fogakat megtámadja a lepedék vagy a fogkő, de az elektromos fogkefe megszabadít ezektől az ellenségektől. A barátnők a konyhában szorgoskodnak. Egyikük a zsírt ruhájára önti, az éktelen nyomot hagy a fehér ruhadarabon (kár, károkozás). Azonban kéznél van egy új mosópor, amely segít a helyzeten (a kár megszüntetése). Étkezés után a zsír makacsul rátapad az edényekre. Szerencsére előállították azt a háztartási mosószeret, amely feloldja és a kanálisba űzi a zsírokat. A kisfiú focicsapatban játszik. Hófehér trikójával a sárba esik (kár keletkezése). Az édesanya csodás hatású mosóporra lel (a kár megszüntetése), s újra tiszta trikóban küldi edzésre kisfiát. A mosógép alkatrészeit ellepi a vízkő (károkozás), de egy oldószer segít megtisztítani a gépet (a kár megszüntetése). A vécé pereme alá befészkelődnek a baktériumok (károkozás), az öblítőszer azonban kimossa őket a kagylóból (a kár megszüntetése).

Honnan ismerősek ezek a történetek? Rájöttetek minden bizonnyal, hogy a reklámokról van szó, amelyeket akarva-akaratlan a tévében látunk és hallunk. A reklám az új termékek népszerűsítésének leghatékonyabb eljárása. Mindegyik azt hiteti el velünk, hogy valamilyen kárt szenvedünk el, ám a termelők és a kereskedők segítségünkre sietnek, előállítják és segítségünkre küldik az új terméket, az igazi hőst, aki legyőzi az ellenséget, beköltözik a házukba, s ott helyreállítja a rendet, vigyáz egészségünkre, nyugalomunkra, kényelmünkre.

Vladimir Jakovlevics Propp 1928-ban orosz nyelven jelentette meg *A mese morfológiája* című könyvét. A könyvet 1958-ban angolra fordították. Ez a fordítás elindította a történetek szerkezetének (struktúrájának) vizsgálatát. A mű a 20. század egyik leghatásosabb tudományos eredményének bizonyult. A fent bemutatott szerkezet csupán a varázsmesékre (hősmesékre) jellemző.

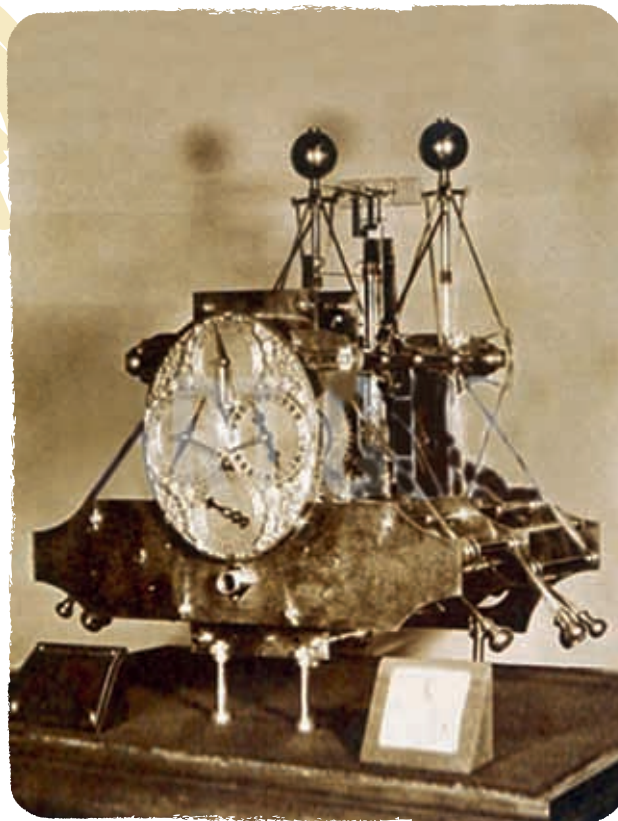
Időtlen idők

Manapság a napi életritmust az óránk szabályozza. Amikor csörög a vekker, fölkelünk, a negyedórás tisztálkodást reggeli követi, aztán elindulunk, hogy az első iskolai óra vagy a munkaidő kezdetére odaérjünk. Amikor kicsengetnek az utolsó óráról vagy lejár a munkaidőnk (ami lehet 6 vagy 8, de akár 24 óra is egyhuzamban), hazaindulhatunk, előbb persze betérve a boltba, hogy legyen miből vacsorát készíteni. Aki már nem dolgozik vagy esetleg rugalmas beosztásban teszi, az is kénytelen az órához igazítani az életét. A bolt meghatározott időpontban nyit, a busz, a vonat, esetleg a repülő is menetrend szerint jár, az orvoshoz, a hivatalba vagy a vízművekhez jó esetben előre egyeztetett időpontban megyünk. Még ha akad is lehetőség időbeosztásunk meghatározására, napjaink többnyire rövidebb időszakokra oszlanak, amit mások időbeosztása határoz meg.

A precízen beosztott napi 24 óra azonban meglehetősen új dolog az életünkben. Évszázadokkal ezelőtt, amikor az emberek döntő többsége a földből élt vagy legalábbis a föld terményeinek feldolgozásából, az élet ritmusa leginkább a természethez igazodott. Bár voltak olyanok, akik időbeosztása szigorú és állandó volt, például a szerzetesek, akik a ritmikusan ismétlődő misékhez alkalmazkodtak, vagy a diákok, akiket az órarend kötött gúzsba, a többség számára az idő a napfelkeltéhez és a napnyugtához igazodott. Ez jelölte ki a munka kezdetét és végét, az állatok be- és kihajtását, az etetést, a fejest vagy éppen a munkát a földeken. S bár ezt elvileg tagolta a templom megkonduló harangja, még ez is részben a helyiekhez igazodott, hiszen a déli időpont hibátlan megállapítása igencsak nehéz feladat lett volna különböző mérőműszerek nélkül, negyed- vagy akár félórányi eltérésnek pedig nem volt jelentősége. Dél akkor volt, amikor harangoztak. Mindenesetre kevesen beszéltek volna meg akkoriban találkozót délután háromra a bíró háza előtt, annál többen a déli mise utánra.

A pontos idő először a hajózás esetében tett szert kiemelkedő jelentőségre, John Harrison a 18. század első felében készítette el híres kronométereit. A földrajzi hosszúság megállapításhoz ezekre a rendkívül pontos mechanikus órákra volt szükség, amelyek a greenwich-i helyi időt mutatták. A hajósok mérőműszereikkel megállapították, mikor delez a Nap a fejük

felett, megnézték, mennyi az idő Greenwich-ben, és a különbségből – ismerve a szabályt, hogy a Föld egy hosszúsági foknyi távolságot mintegy 4 perc alatt tesz meg –, kiszámolták, hol is vannak. A tömegek életébe azonban az utazás, leginkább a vasút és persze az iparosodás hozta el az új időszámítást. A gyári munkások már időre mentek, és meghatározott időt töltöttek a munkahelyükön. A távolsági közlekedésben a postakocsik, gyorskocsi-járatok már menetrendhez igazodva közlekedtek, de a vasút volt az, ami lassan a legeldegottabb vidékekre is eljutott. A vasúttal érkeztek és a vasúttal távoztak az adószedők, a vasút hozta a falusiaknak a fontos árut, a postát, és vitte el mindazt, amit ők kínáltak eladásra. A vasúttal lehetett eljutni az állami hivatalokba vagy éppen a bankba, vasúton utaztak a regruták. És a vasút nem várt senkire, ha egy vonat késett, akkor mindegyik pontossága veszélybe került. Így aztán az emberek időbeosztását is egyre inkább ehhez lehetett és kellett igazítani. A déli harangszó helyét így vette át az esti gyors füttye.

Harrison első kronométere

A fény csapdája

A szín-téren: TONY OURSLER
(New Yorkban született [1957], él és dolgozik)

„A probléma az, hogy a videoművek nézése időbe telik. Nem minden művészeti ággal van így. Az embernek nehezebb esik, hogy figyelmét hosszabb ideig összpontosítsa. Amúgy meg nagyon nehéz bármilyen videoművel lekötni a néző figyelmét. Olyan forma ez, amelyen a kreatív embereknek át kell haladniuk, majd visszatérniük hozzá, amikor eljön az ideje. Egy nagyon forró talajú sziget. Nekem is folyton le kell lépnem, mert ha nem...”

„Mindig olyan dialógusról fantáziáltam, amely kreatív kötelezettséget szül a nézőben.”

(Tony Oursler)

Az 1957-ben született alkotót egyik legrégebbi videoművészként tartják számon. Amúgy mostanában fest, rajzol, kollácsol is. A hetvenes évektől kezdve kísérletezik mozgóképpel. A legdrámaibb darabjai azok a babák, amelyek fejére szemet, illetve beszélő arcot vetít kisebb méretű projektorral. Egyszerűségükben is rejlik ezen videoinstallációk, belső térben elhelyezett szobrok ereje. Az arányaiban eltorzult, testükhöz képest túl nagy, tiszta fehér fejekre arc vetítődik. Ijesztőek vagy viccesek ezek az alteregó-figurák, nem tudom. Időnként sírnak, nevetnek, grimaszokat vágnak, vagy monologizálnak. Lefagyott mozdulatlanságukban ezek a munkák az érzelmek hangsúlyozását segítik elő. Ourslert az érdekli, hogy milyen módon hat mindennapi életünkre, hogyan befolyásol a

technológia. A világról alkotott képünket változtatja meg a fotó, film, tévé, így a technológia önismereti eszközként jelenhet meg a reflexiókban.

Élő és élettelen, káprázat és valóság, felszín és mélység – ezek az egymásrahatások születhetnek meg a né-

Kiállítási látkép a párizsi Jeu de Paume-ból (Labdaház) (2005)

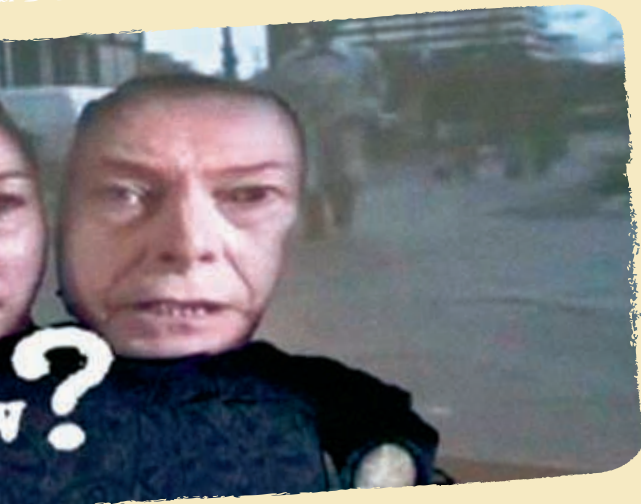
zében. A filmes múlttal rendelkező alkotó megkomponálja – mint egy rendező – a munkáit, ezért sem csodálkozhatunk azon, hogy például szöveggönyt használ a munkafolyamat során. Olvastam valahol: némelyik munkája úgy készül, hogy egy adott témához, egyszerre több rádiót hallgatva, kiragad szófoszlányokat, amelyek a kollázsolt

Lencsék (2011)

Öt dollár (2009)

Nemrég mutatták be David Bowie új számának klipjét, a *Where Are We Now?* címűt, ahol a legendás énekes egy rongybabaként, összenöve egy másik babával, énekl a lassú tempójú számot. A klipet természetesen Tony Oursler jegyzi.

monológot adják. Ezeket előadók, performerek valósítják meg. De néha improvizálnak is, helyben születik meg a téma, hangulat, üzenet.

Mostanság kisméretű videoinstallációkat készít, ezekre azt mondja, hogy a világ legkisebb videoalapú installációi. Megtörténhet. Az okostelefon-méretű projektorok a precíz munka részét képezik. Egy állvány egyik ágán a vetítő, a másikon meg a kis, szoborszerű artefaktum, amelyre mozgókép vetül, rengeteg információt jelenít meg egyidőben. Ezek messzebről nem látszanak jól, minden munkát közelről kell megvizsgálni, méretüktől fogva. A térben ellenben nincs sötét. Azt mondja Oursler a kiállításáról, hogy olyanok ezek a munkák, mintha valakinek kinyitnád a koponyáját, hogy figyeld gondolatai történéseit. Lám, az új média is lehet intim. (Tony Oursler, Peak, Lehmann Maupin Gallery, 2010. okt. 7. – <http://vimeo.com/16445349#>)

Pályázat 3.

1. Társítsd alkotóikkal, stílusuk alapján, az alábbi – táncosokat ábrázoló – festményeket:

1. Henri Matisse
2. Alfons Mucha
3. Auguste Renoir
4. Gino Severini
5. Henri de Toulouse-Lautrec

Falusi tánc (impresszionizmus, 1883)

La Goulue (a párizsi Moulin Rouge plakátja, posztimpresszionizmus, 1891)

Tánc (szecesszió, 1898)

A tánc (fauvizmus, 1909–1910)

Kék balerina (futurizmus, 1912)

2. Melyik művészettörténeti korok viseletét ábrázolják az alábbi képek?

1. Barokk
2. Reneszánsz
3. Romantika

4. Mi a képen látható, a cipők formájának megtartására szolgáló eszköz neve?

1. kaptafa
2. sámfa
3. sámli

3. Társítsd az alábbi képeken látható lábbeliket német nyelvből átvett nevükkel:

1. kalocsni
2. kamásni
3. klumpa

A lábbeli története

A legidősebb (kb. 9300 éves) cipőlelet egy észak-amerikai barlangban talált, puhított fakéregből font papucs, a legrégebbi (5500 éves) fűzős bőrcipőre örményországi ásatások során bukkantak

A múlt század végén az Alpokban teljes épségben megtalált, jégbe fagyott – utóbb Ötzinek nevezett – vadász szarvasbőr cipőt viselt 5300 évvel ezelőtt (rekonstrukció)

A bibliai Ruth elhunyt férjének legidősebb rokona sarujának átadásával ruházta át a nősülés jogát a fiatalabb kérére

A cipők hosszú története feltételezhetően úgy 40 000 évvel ezelőtt kezdődött, amikor első leleményes kőkori ősünk állatbőrbe bugyolálta fázó vagy kövektől, tövisektől megsebzett lábát. Aztán változott a „divat”: alig telt el tíz-húsz ezer év, és már a bőrszíjakkal vagy háncsfonatokkal talp alá kötözött falemezek – a szandálok ősei – is megjelentek. Tárgyi emlék ebből a korból alig maradt.

A hatalmat jelképező saru

A legerjedtebb ókori viselet a fából, parafából, bőrből készített vagy szalmából, háncsból, papirusz-

sásból font és a lábhoz erősített talp volt: a saru, illetve a szandál.

A Római Birodalomban viselőjének társadalmi rangját is jelezte: a plebejusok saruja fekete, a patriciusoké vörös bőrből készült. A hímzett, gyönggyel kirakott női szandálok az előkelőség, gazdagság tartozékai voltak.

A bibliai időkben, Izraelben a saru a hatalmat, levétele a jogfosztottságot jelképezte, átadásával pedig a tulajdonról való lemondást szentesítették. Érdekes, hogy egy régi angol-szász esküvői hagyomány szerint is a menyasszony cipőjének átnyújtása utalt arra, hogy az új asszony a továbbiakban a férjének engedelmessékedik.

A legrégebbi papucsok óegyiptomi szobrokon, falfestményeken láthatók (a Kr.e. 14. századi sírfestményen a felhajló orrú papucsot viselő Tutankhamon fáraót a sakálfejű Anubisz isten kíséri a túlvilágra)

Az ókori rómaiak változatos bőrsarukat, a légiósok a bokát erősen tartó, szeggel kivert talpú, nyitott orrú csizmát (caligát) viseltek

Az ókori görög viselettel – a leírások mellett – az antik szobrok, vázaképek ismertették meg (vörösalakos kerámia a Kr.e. 4. századból)

Az ókori Egyiptomban és Rómában szokás volt a cipők talpára az eltaposandó ellenség képét festeni (saru és aranypapucs Tutankhamon sírjából)

A középkorban sarut már csak a szegények és a fényűzést megvető szerzetesek viseltek (Janus Pannoniust, az első ismert nevű magyar költőt ábrázoló kártyalap)

A kora középkorban a bőrből varrt, lábhoz simuló, harisnyanadrághoz hasonló „cipős nadrág” volt divatban (kódexillusztráció a 900-as évekből)

A bokáig érő cipőt viselő, 11–12. századi lovagok ruházatának érdekes darabja volt a rövidnadrághoz vagy kabáthoz köthető két „nadrágszár”

Az 1450-es évektől a lábat megnyomító, tűhegyes cipők mellett a széles orrú, borjú- vagy téhészájúnak nevezett lábbelik is megjelentek

A „nagy lábbon élők” kora

A középkori európai lovagok és nemes hölgyek – divatlap, turizmus, televízió nem lévén – a nagyvilág divatját elsősorban a háborúk közvetítésével ismerhették meg. A kereszties hadjáratok során látott hegyes, felhajló orrú keleti cipő Nyugat-Európában – a csúcsíves gótika korában – hamarosan közkedvelt lett, orra pedig egyre hosszabbra nőtt. Az ún. csőrös cipők orrának mérete az előkelőség fokmérője lett: a hercegek a lábuknál két és félszer, a főnemesek kétszer, a lovagok másfélszer hosszabb lábbelit viselhettek. Az egyszerű halandók

cipőjének csőre legfeljebb 10 cm hosszú lehetett. Így aztán minél nemesebb volt valaki, annál „nagyobb lábbon” élhetett, azaz botladozhatott. A viselet az 1390-es években tragédiát is okozott: a csőrös cipők divatját követő, hosszú orrú páncélcipőkben bukácsoló francia vitézeket egy ütközetben az ellenség mind egy szálíg lekaszabolta.

A sárcipőkkel (fatalpakkal) kiegészített tűhegyes lábbeli a reneszánsz korában is divatos maradt. Csak az 1400-as évek második felében jelent meg – ezúttal természetesen egyre szélesedő orral – a „borjúszájú” vagy „kacsacsőr” cipő.

A 12. századtól divatos csőrös cipők orrát addig nyújtották, míg végül vékony láncsal kellett a bokához erősíteni (fatalpakkal védett csőrös cipők és páncélcizma)

A reneszánsz korának lovagjai szűk nadrágot, bokáig érő, bebújós, fatalpakkal védett csőrös cipőt viseltek (E. S. mester: Szerelmepár a kerti padon, 1460)

A középkorban a nyugati típusú félcipő és a csizma egyaránt magyar főúri viselet volt (a Képes Krónika illusztrációján Nagy Lajos király jobbján félcipőt, balján hosszú köntöst és csizmát viselő urak álldogálnak)

Az ókori görög drámák szereplői magas talpú cipőt, ún. koturnust viseltek, hogy a több ezer főnyi közönség jobban láthassa őket (ókori elefántcsont szobrocska)

A középkori poros, sáros, szemetes utcákon nagy szükség volt a cipőket védő fatalpakra (15. századi metszet)

Az ókori koturnusokra emlékeztető, reneszánsz kori cipők fa- vagy parafatalpának magassága néha a 80 cm-t is meghaladta

Magasodó „talpalávalók”

A magas talpú cipő ókori görög találmány. Kizárólag férfiak viselték: a szabadtéri színházak hatalmas nézőterei előtt játszó színészek és a tisztviselők, hogy ezáltal is kiemelkedjenek a közönséges halandók sorából.

A hölgyek sudárságát hangsúlyozó, magasított talpú női cipő a reneszánsz korában vált divatossá, amikor a városok sáros, szeméttel ellepett utcáin nem volt ajánlatos selyem- vagy bársonytopánkákból közlekedni. A tehénpatának is csúfolt lábbelik divatja Velencéből indult diadalútjára, és hódított francia, német, spanyol földön is. Viselésére a papok is buz-

dítottak, mivel hatásos eszköznek találták a világi örömök, elsősorban a tánc ellen. Az már nyilvánvaló, hogy minél előkelőbb volt a delnő, annál magasabb talpú cipőben pompázott (botorkált), ezért is vált éppen akkoriban szokássá, hogy a férfiak karjukat nyújtsák a hölgyeknek.

Az első magassarkú cipőket – alacsony termetű palástolandó – a firenzei Medici Katalin viselte, igazán divatossá azonban a Napkirály (XIV. Lajos francia uralkodó) korában váltak. A konzervatív angol férfiak viszont egy időben semmisnek tekinthették a frigyét, ha esküvő után kiderült, hogy az ara cipőjével meghamisította a magasságát.

A velencei dámák csak segítséggel, szolgálóik vagy lovagjuk karjára támaszkodva tudtak járni magas talpú cipőikben

A 16. századi spanyol urak és úrnők előkelő, egyenes tartását, merev járását magas talpú cipőik garantálták

A reneszánsz kori Magyarországon a legelterjedtebb férfiviselet a török hódoltság idején divatossá vált, enyhén felhajló orrú papucs volt (Mátyás király Thuróczy János *Chronica Hungarorum*ában)

A hangutánzó nevű kapkapt a török háremhölgyek viselték az utcán és a fürdőkben

A barokk korban (17–18.sz.), amikor a hölgyek cipellői legfeljebb kivillantak a hosszú szoknyák alól, a csokrokkal díszített, magas sarkú cipőket elsősorban a férfiak viselték

Barokk kori kamásni (oldalt gombolódó „felső harisnya”, lábszárvédő) és XIV. Lajos korabeli díszes férficipők

A 18. század elején a rokokó ízlésnek megfelelően díszes krinolin (abroncsszoknya) alól magas sarkú, csatos selyemtopánkák villantak ki

Díszes férficipők, egyszerű női topánkák

A 17–18. században, a barokk és a rokokó korában a ruhákhoz hasonlóan a cipők is egyre díszesebbé, cicomásabbá váltak. Mivel a hölgyek puha, sarkatlan, selyem vagy bársony cipellőit, sötétvörös bőrből készített karmazsin csizmáit évszázadokon át hosszú szoknyák, fodros alsószoknyák takarták, a hivalkodó, csipkés, szalagcsokros cipők elsősorban a férfidivatot jellemezték. XIV. Lajos udvarában a férficipők néha 10–12 cm magas sarkát drágakövek, gyöngyök, sőt, harci jeleneteket ábrázoló festmények díszítették. A barokk divat újdonsága volt a csatos cipő, a lábszárvédő és a

térd fölé érő, csipkével díszített vagy visszahajtott szárú csizma.

A napóleoni időkben a bokáig érő szoknyák már a női cipőket is látni engedték, tehát azokat is masnival, apró díszekkel lehetett csinosabbá tenni.

A romantika korában a hegyes orrú, puha, gyakran pántos lábbelik váltak divatosná, majd a magas szárú, gombos vagy fűzős cipők kora következett.

Napjaink cipődivatja az elmúlt korok viseletét hozza vissza, a könnyű, szellős ókori szandáloktól, saruktól az ormótlan magas talpú vagy a kényelmetlen túsarkú cipőig.

A divat követéséért ugyanis minden korban szenvedni kellett.

Az ókori elemeket felelevenítő klasszicista és empire stílusirányzathoz a sima vonalú, lapos sarkú, pántos papucs cipők illettek

A 19. század második felében váltak divatosná a magas szárú, fűzős vagy gombos női cipők, és ekkor készültek az első strapabíró, fűzős bakancsok is

Magas sarkú, fűzős cipőt reklámozó plakát az előző századforduló körüli évekből

A jellegzetesen magyar lábbeliviselet a honfoglalás korától napjainkig a csizma és a magyaros hímezésű női cipő maradt (honfoglalás kori, enyhén felhajló orrú, pitykével, rátéttel díszített csizmák – László Gyula rajza)

Cimbi naplója

Sziasztok!

Na itten asztán hideg van! Ne is csodálkoztatok hogy el ütög egy egy betűt, met sikeztyüvel nem könnyű gépelni. Olyan hideg van hogy minden regel kapok egy fagyos macskát a kanyarba kettégörnyedve. Sajnos, tüzet se tudunk rakni mert a gyufák is mind megfagytak. Fizikai csoda, jégcsap nőtt a gyufára. Amikor éget persze! Megfagyot a láng. Sajnos a padlófűtés sem működik már olyan jól mind a tavaly. Eltűzeltük a zösszes padlót, s már a parkett is a vége fele jár. Most az ajtós fűtésen gondolkodunk. De apuci rájött hogy ha eltűzejjük az ajtókat, akkor kifut a meleg a szobából, ezért ezen még gondolkozunk. Csak a napot várjuk. Igazából minden nap ugyanaz, kivéve a szombat és vasárnapot, met akkor ithon fagyoskodok. Sosseh gondoltam volna hogy kíváni fogom hogy menjek iskolába, de ott legaláb meleg van.

Igaz, ott is van mérgeződés elég, főleg amióta a zúj biosztanár hejeteris. Olyan ráncos a feje, hogy a kalapja menettel megy rea. Nem is veszi le még órán se, biztos fél, hogy nem tuggya visszacsavarni. Pedig én segittem neki, az biztos. Fehér elefántnak nevezük. Ritka és igen nagy állat. A fejéhez képest az orra és a fülei ojan arányosak, mind az elefánté. Csak neki jól áll. Mármint az elefántnak. Egyedüli jó benne, hogy fojton szikrázik a szeme, és ez csihol egy kicsi meleget a terembe. Egyéb-ként nagyon furcsán néz reánk, mind egy eszkimo a fagyisbódéra, vagy könyűbuvár a felfujhatós cápára. A múltkor megkináltuk tartós süteményel amelyik karácsony óta tényleg sokat tartot, met senkinek se kellett, de ő hamar megete. Az biztos, hogy neki nem kell félni hogy kiromlanak a fogai. Pontosabban anak a ketőnek ami még a szájába van. Azoknak is fele a szájába, fele kint. Ha a napló fölött ül sbeszélget, mindig feltépi a lapokat.

A tél bármennyire is erős, sajnos a zigazgatónénire nem 6, belé nem fagy a szó, mindig minket szid, nyugottan nem lehet véletlenül betörni egy ablakot, vagy megdobni hóval valakit, megmozdatni a leánkákat, met már ott is van és büntet. Szigoruan és kegyetlenül, mind a rabszolgatelepen. Na de remélem, a tavasz őt is megolvasztya. Ha csak azt olvasztaná rola, ami plusszba van, az is elég lenne.

Búcsuzom. Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Farsangi baklövés

Csillag István rajzai

Brassó és környéke

Történelme és szép városközpontja már önmagában is érdemessé teszi Brassót a meglátogatására. Ám ha ehhez még hozzászámoljuk a közelben magasodó hegyeket, akkor igazán érdemes néhány napot eltölteni ebben a városban. Az itt található látnivalók közül kétségtelenül

kiemelkedik a Fekete-templom, amely a város egyik legrészebb és legrégebbi épülete is. Nevét az 1689 áprilisában a település nagy részét felégető tűzvészről kapta, amikor a templom is bekormozódott.

A várost védőfal vette körül, ennek egy része ma is látható, épségben megmaradt. Eredetileg a falon harminckét torony és bástya állt.

A város minden pontjáról jól kivehető, felvonóval is ellátott hegy a Cenk, amelynek tetején a honfoglalás 1000. évfordulójára Árpád fejedelem egyik harcosát ábrázoló szobrot avattak fel. Ezt később felrobbantották, ma csak a talpzata figyelhető meg. A Cenk tetejére jól

jelzett turistaösvényen is felkapaszkodhatunk, a kilátás kárpótol a felfelé kaptató út okozta fáradságért.

Brassóhoz tartozik Brassópojána is, amely jelentős turistaforgalommal bír. Gyalog is megközelíthető, a leg-

többen azonban autóval keresik fel, elsősorban a téli hónapokban, a síelési lehetőségek miatt.

A város híres a kukázó medvéiről is, ezek nem egyszer támadtak emberekre is, ezért a közeli erdőkben való sétálás nemcsak szép és kellemes, de veszélyes is lehet.

Brassótól néhány kilométerre találjuk a Keresztényhavast és a Nagykőhavast, következő túránk során ide kalauzolunk el benneteket.

Szonettpályázatunkra érkezett versek

DEMETER KATINKA

Régi-új életem

Azt reméltem, hogy jobb lesz majd így nékem:
elszakadok a múlttól, felnövök.
Nem így történt, elromlott az az évem,
melyet magamtól újra ellökök.

Visszaszerzem a gyerekéveimet,
a régi akarok lenni, örök!
És nem engedem az emlékeimet,
azt iszom meg, mit magamnak töltök.

Barátom volt ember és mindenek.
Mindig volt, kivel játszanom délután,
cimborák, kedves baráti körök.

Visszakaptam, beforrtak a sebek!
Világom újra kerek, és ezután
úgy élek, mint egy gondatlan kölyök.

GYÖRGY EVELIN-KINGA

Varrott szonett

Tűpárna szívem csipkével van vonva,
Kételyből sodort kötéllel fojtogat,
A lelkiismeretlenem, s a gombja
Rám ölti kacagva a gondokat.

Lóg vézna testemből minden cérna,
Némelyik már bensőmben elszakadt,
Az öltéseket a vonat felszaggatta,
Rohant, maga után hagyva bogokat.

A bog én lettem, kibogozhatatlan.
Csipkézett tűpárna már a szívem.
Cérnák gabalyodása az agyam.

Árnyék a lelkes ismeretlenem.
Elvarrott alkotásként látom magam.
Már csak egy gyűszű hiányzik nekem.

Itt a farsang, áll a bál...

- Pistike, te minek öltöztél be?
- Csak.

A kínai suliban farsangot rendeznek.
Csuan lesz a postás, Lee a hóember, Cseng a telefon.

Kisfiú készül az idei farsangra
- Apa! Apa! Én idén sírnak szeretnék öltözni.
- Na de, kisfiam, tavaly lánynak öltöztél.
- Tudom, apa, de idén sír szeretnék lenni.
- Na de, kisfiam! Bolond, aki sír egy lány után.

Az iskolában farsang van. Jönnek a gyerekek álarcban.
Először Pistike lép be, rajta egy nagy medveálarc.
- Hát te minek öltöztél? - kérdi az osztályfőnök.
- Én vagyok a medve.
- Jól van, ügyes vagy.

Következő gyerekek:

- Hát te minek öltöztél?
  - Én Piroska vagyok, a *Piroska és a farkasból*.
  - Jól van, ügyes vagy.
- Jön be Móricka, feje csillagokkal díszítve, és egy csavart húz maga után.
- Hát te ki vagy?
  - Én vagyok a csillagfejű csavarhúzó.

NAGY-KOVÁCS KATALIN Adventi várakozás

Sziporkázóan ragyog a téli ég,
Vakítóan fehérek a hegyek.
Köröskörül minden csillámfényben ég,
S a lelkeim mennyei dalt zengedez.

Fenséges, tiszta és békés fenn a lég -
Bár lenne tiszta itt is, ideleinn!
Szeretet járná át mindenki szívét,
S nem lenne többé harag, gyűlölet.

S megkondulnának mind a harangok,
És végtelennek tűnne itt a tánc -
Kéz a kézben, tiszta fehér arcok.

Angyali hópelyhek szállnának ránk,
S igazi lenne végre a Karácsony -
Tudnánk: a kis Jézus minket is vár...

PETRES SÁRA Szonett

Ketten. A tenger. Végtelen a láthatár.
Kettőnket hív, csábít az örök messzeség.
Ketten. Előttünk semmisül a föld, az ég.
Reánk egy egész világ tárt karokkal vár.

Mert csak mi ketten, akik hiszünk egymásban.
Bárhová is sodor az ár vagy fúj a szél.
A miénk a szív. Az szüntelen remél.
Mert csak ketten. Ketten vagyunk a világban.

Jöhetnek. Bárki. Mind nincstelen szürke fény.
Mi ketten, mi örökönk együtt maradunk.
Míg eljön a sötétség s kimúlik a remény.

Nem létezhet óhaj vagy afféle szeszély,
Mi égbemászó falakat dönt meg s pusztít.
A láng kötelék. S halhatatlan szenvedély.

Viccsarok

A kém áll a domboldalon:

- Kapitány úr! Jönnék az indiánok!
- Barátok vagy ellenségek?
- Szerintem barátok, mert együtt jönnek!

Az agresszív kismalac megy az erdőben, és meglátja a nyuszikát. Megfog egy palacsintát, és hozzávágja.

A nyuszika megfordul, és megszólal:

- Ez szándékos volt?
- Nem, lekváros.

Két moly jön ki a moziból. Az egyik megszólal:

- Azért a könyv jobb volt.

Az autóbusz elindul a megállóból. Rohan utána egy asszony, hangosan kiáltozva:

- Állítsák meg a buszt, mert elkések a munkából!

Az utasok megkérlik a sofőrt, hogy álljon meg.
Az asszony felszáll, és megkönnyebbülten mondja:
- Sikerült... na, jegyeket, bérleteket kérem!

- Mennyi borraivalót szokott kapni? - kérdezi a pasi a pizzafutártól.
- Nem tudom, ez az első fuvarom. Egyetemista vagyok, csak besegítek. De a többiek azt mondták, maga elég fukar egy alak. Örülhetek, ha 50 forintot kapok magától.
- A hapsi erre bedühödik.
- Micsoda?! Na, itt van még 500 forint, és mondja meg nekik is, mennyit kapott!
- Egyébként mit tanul az egyetemen?
- Alkalmazott pszichológiát.

I. Kis játékkalauz

Fácán (szóláncjáték)

Típusa: nyelvi játék, társasjáték.

Létszám: 2-10 fő.

Korosztály: tetszőleges. Játékidőtartam: tetszőleges (többnyire pár percet tart egy játszma).

A játék menete: úgy játszottuk (iskoláskoromban, Aranyosszéken, főleg farsang táján), hogy valaki elkezdte egy szóval, s azt kellett folytatnia a sorrendben utána következőknek. Többnyire a neki jutó szó végső szótagjához kellett kapcsolódni, úgy, hogy az új szó azzal kezdődjék. Ez addig folytatódott, amíg valaki nem tudott szót mondani, miközben a többiek 10-ig vagy 20-ig számoltak. Ő kiesett, az nyert, aki egyedül maradt végül. Persze, ha valaki olyan szót mondott, hogy maga se tudta volna folytatni, akkor ő esett ki. Például: hamu – muhar – harmonika – kapca – cafka stb. Tehát nem kellett feltétlenül szótagként használni az új szóban az előző szó utolsó szótagját.

A játék elősegíti a szókincs bővítését, az odafigyelést, a memóriafejlesztést, a találgatóságot, és díjazza a tájékozottságot is.

II. Nyelvhelyesség és játék

Ünnepi kiegészítősdi

Szólásmondásoknak a megfelelő (esetleg raggal, képzővel ellátott) kiegészítése a feladat. Adjátok meg (röviden) a szólások jelentését is!

- minden farsangnak megvan a maga ...
- lassan készül, mint a(z) ... széke
- kössük fel a farsang ...
- kellemetes, mint ... napján a keszőce
- késő karácsony után ...
- nem erőszak a ...

III. Képrejtvény

A képrejtvény esetében képnek, rajznak, illetve kép, rajz elemeinek kell szót, szavakat megfeleltetni úgy, hogy a megfeleltetett szó vagy szavak a megfejtést eredményezzék.

Ezúttal képrejtvénnyel jelezzük, hogy farsangjainkon nem csupán az álarc és a fánk, de például ez is elmaradhatatlan szokott lenni. Azaz mi?

- módosítószó

IV. fogas kérdés

A kérdésre csak olyan szóval válaszolhattok, amelyik -tor végződést kap.

Melyik tor hulló?

Fricska

Franciául magyarosan

Mit gondoltok, mi az, amit a franciául nem tudóknak is illik tudniuk a francia nyelvről?

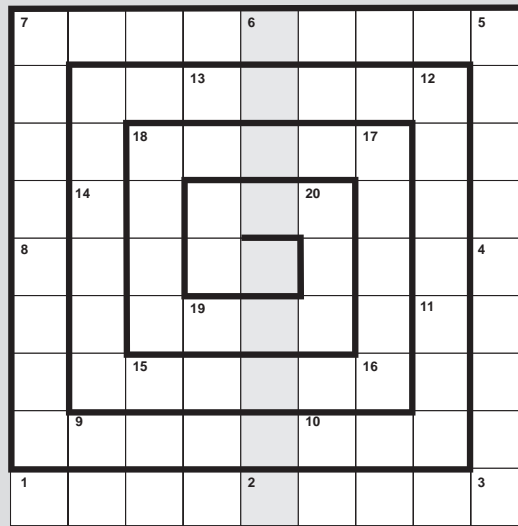
A francia latin betűs írású, akár a magyar, de kevésbé fonetikus, hangjelölő, inkább etimologikus írást használ. Másként fogalmazva: általában a szóelemző, a hagyományos írásmódot érvényesíti, nem a kiejtés szerinti.

Ezért is szerepel egyik – sajnos, máig időszerű – politikai viccünkben. A vicc szerint azt kell eldönteni, melyik a világ legnehezebb nyelve. Elhangzik, hogy az angol, mert azt írják: *Shakespeare*, s úgy olvassák: *sekszpir*. Elhangzik az is, hogy a francia, mert azt írják: *Beaumar-chais*, és úgy olvassák: *bomársé*. Végül a magyart ►

I. Csigarejtvény

Írjátok be az 1-es számtól a csigavonalba a meghatározásoknak megfelelő szavakat. Minden szó utolsó betűje egyben a következő szó első betűje is! Ha jól dolgoztatok, akkor a sötétített sorban az 1848-49-es szabadságharc egyik jeles székelyföldi alakjának a neve lesz a végső megfejtés!

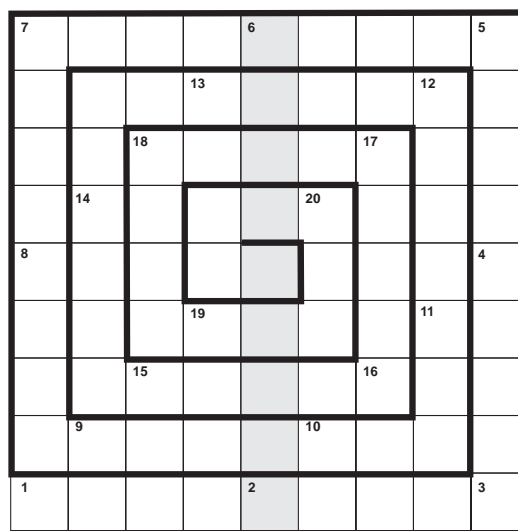
Meghatározások: **1.** Esetleg. **2.** Iskolai szolgálatos. **3.** Sízó támaszkodik rá. **4.** Nagyobb szoba. **5.** Mérges a kutya. **6.** Verem. **7.** Korai zöldség, van hónapos is. **8.** Az utcára tesz. **9.** Az udvarra hajít. **10.** Haver vagy szerzetes. **11.** Nem ismer be. **12.** Hajítás. **13.** Latyakkal borított. **14.** Cipő része, vagy szegelet. **15.** Arany mértékegység. **16.** Batu Kán népe. **17.** Betöréssel lop. **18.** Folyadék térfogategysége. **19.** Durván a tetejére taszít. **20.** Letarolt, lepusztított, fátlan.

II. Csigarejtvény

Írjátok be az 1-es számtól a csigavonalba a meghatározásoknak megfelelő szavakat. Minden szó utolsó betűje egyben a következő szó első betűje is! Ha jól dolgoztatok, akkor a sötétített sorban az erdélyi magyar történetírás egyik jeles alakjának a neve lesz a végső megfejtés!

Meghatározások: **1.** Város központi tere. **2.** Bogár. **3.** Reszket. **4.** Tűzgújtó, piros fejű pálcika. **5.** Öreg bácsika. **6.** Gyümölcsöt szárít. **7.** Földre hajít. **8.** Fed, takar. **9.** Házhely. **10.** Gömbölyű. **11.** Karimás fejfedő. **12.** Biciklikereket fújunk fel vele. **13.** A ház szeme. **14.** Szabályos görbe része. **15.** Búzatábla vagy mag hintése. **16.** Ő következik. **17.** Helyiség a házban. **18.** Fényképeket, bélyeget tartunk benne. **19.** Ajakos virágú erdei növény. **20.** Hivatalokban kell kitölteni.

▶ találják a legnehezebbnek, mert le van írva, hogy *Porumbeni* vagy *gara*, és úgy olvassuk: *Nagygalambfalva* illetve *állomás*...

Az *eau*, *au* betűcsoportokat a franciában *o*-nak kell ejteni, az *ou*-t *u*-nak, az *ai*-t *e*-nek, például a *Rousseau*, *Paul Verlaine* szavakban, nevekben.

A szóvégi *s*, *t*, *e*, *d* betűket többnyire nem ejtjük ki, a *h*-t soha. Így járunk el például *Berthelot* tábornok nevének esetében: *th*-t írunk, *t*-nek ejtjük, és van egy szóvégi *t*, amelyet nem kell kimondani.

Nem sorolok több tudnivalót, célom mindenekelőtt a figyelem felkeltése. Lévén, hogy a latin betűs írású idegen nevek a magyarban az idegen írás- és ejtémód tiszteletben tartásával használatosak, szükséges, általános műveltségünkhöz tartozó, hogy rendelkezünk a megfelelő tájékozottsággal.

Megjegyzem, a franciáknál ezen a téren más a szokás: franciásan ejtik az idegen neveket – kivétel nélkül! Náluk így helyes. Nálunk azonban hiba, ha például *ejfelt* vagy *ajfelt* mondunk a híres Eiffel (*éfel*)-torony említésekor.

III. Rejtvény

				Háborút követi	Női név	Elmúló időtartam	Csapadék	Tonna	Gyilkol	Női név	Hibát kijavító	A képen látható magyar író
			Bicska teszi a nagy feladatba!									
			Cukor ízű				Lettország fővárosa					
			Madarat preparál				Városka Dobruzsában	Kopasz				
			Etele, becézve			Valódi		... cső, mikroszkóp				
						Olasz autójel						
	Az író paródia kötete	Gallium vegyjele	Becézett Emília	Kálium vegyjele	Homokturbzás				Izomkötő			
			Magához hívát		Tétel				Arra a helyre			
Szófaj						Az ilyen szó marad!						
						Esőn álló						
Ivarsejt						E nap		Pinceszag				
						Iskolát abbahagyó		Francia, norvég autójel				
Negyed-negy!		Becézett Irén					Lombos növény			Ipszilon		
		A Sarkvidék határa					Angol fiúnév			Kis cipellő		
Szintén			Estefe!e!		Helyeslés				Átfogó része!			
			Tibeti állat		Lekvár				Szomorú			
Start				Nagyon szeret				A hegy leve				
				Női név				Testrészt				
Trombitahang			Megvan!				Törpék kékje					
			Sóvárog				Felesége van					
Sárgáryalat					Síkság							
					Ébred							
A sakk vége!		Régi fegyver				Előd			Nyugat, röviden			
		Görög betű				Táma közepe!			Evezni kezd!			
Akaratos tevékenység								Szántó eszköz				
								Névelő				
Literatúra							Romlott a zsír					

Közmondás (IV. rejtvény)

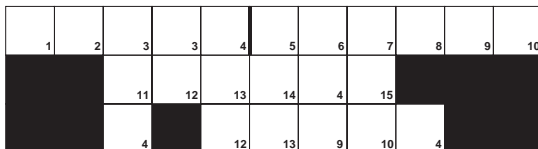
Helyezzétek el a következő szavakat a mellékelt hálóba, egyet előre segítségül beírtunk, majd másoljátok át a számozott négyzetekben lévő betűket az alsó, kisebb háló megfelelő négyzeteibe. Ha jól dolgoztatok, akkor a kis hálóban egy magyar közmondás alakul ki.

2 betűsek: AH, AZ, IR, KI, LA, RE, VE, ZI

3 betűsek: ARA, EDE, ENE, EPE, ERA, ETE, ÉSZ, IVÓ, KÉK, ÖRE, RÉG, ÜTŐ

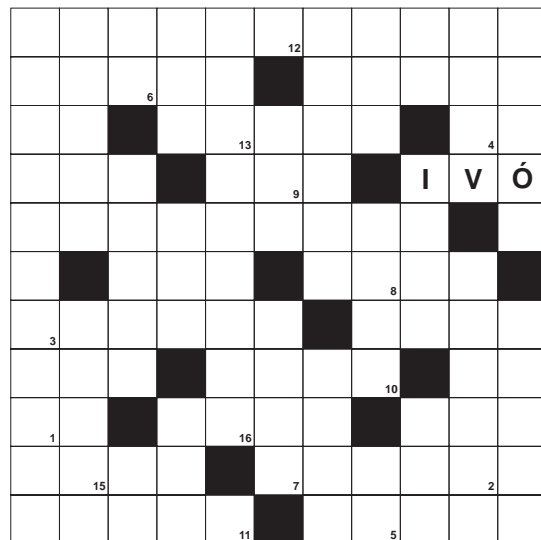
4 betűsek: EDIT, ELUN, EPER, GALL, ILON, LYON, NYOM, OLAV, OLEG, ÓNOS, SZÁK, TÖLE, UGYE, ÜREG

5 betűsek: EHETŐ, ELŐKE, EPEDŐ, ERESZ, MOZOG, SIETŐ, SÖRÖS, URALÓ, ÜRITŐ, ZÁRKA

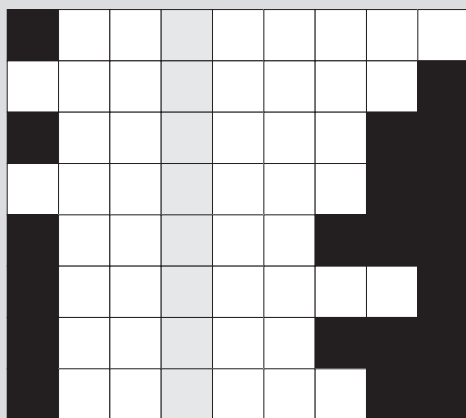

6 betűsek: GYANIT, LEKAPÓ, MOZDIT, MUKKAN

13 betűsek: FEKETE LEVES, FŰRÉSZMALOM

Kis rejtvények

Nevekből író (V. rejtvény)

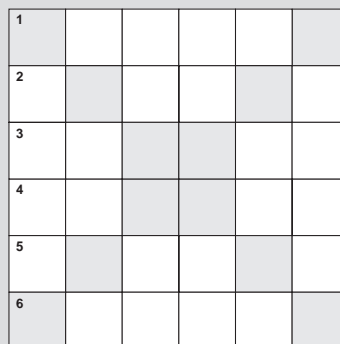
Helyezzétek el az alábbi, ábécé sorrendben lévő neveket a mellékelt hálóban, helyes megoldás esetén a kiemelt sorban lévő betűket felülről lefelé összeolvastva, egy nagy magyar író neve a végső megfejtés!

A nevek: Anita, Ábrahám, Hajnalka, Izóra, Kamilla, Karolina, Margit, Viktor

Mi van az átlókban? (VI. rejtvény)

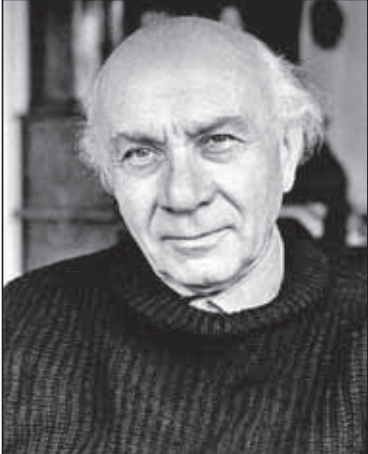
A rejtvénybe csak vízszintesen kell beírni a szavakat, a meghatározásoknak megfelelően, utána össze kell olvasni a két átlóban lévő betűket, ezekből egy védett növény neve alakul ki, ez a megfejtés!

Meghatározások: **1.** Fogkrémet tubusból kiürít. **2.** Ízlel. **3.** Icike-..., nagyon kicsi. **4.** Félsziget Európában, ezen van Bulgária is. **5.** Össze-vissza irogat. **6.** Tinódi ... Sebestyén, középkori regős-költő volt.

VII. Rejtvény

					Mókus	Akadályoz	Belga folyó	Magunk	Indok	Norvég autójel	Fullánkos rovar	Tartozás	
	A költő híres verse												
	Kopik									Holland női név			
	Etele, becézve							Szőlőt támaszt			Lenti helyre		
Fűcsonk								Mond valamit					
									... ne csak nézz!				
									Textil anyag				
A költő komédiája	T	Ősz hajú	Kézzelele	Magad	Liter		Gyógynövény						
					Kis erdei vad		Seben lesz						
Frissítő							Ide cipel				Latyak		
							Érdeklődéshiány				Szamár mondja		
Dél-amerikai állam lakója											Középen megnéz!		
											Tejből válik ki		
Ésszel felfog					Ide-oda mozgatás							Nulla	
					Olasz autójel							Érem hátlapja	
Személyes névmás			Csernátón vára				Nedv				Angyalrang		
			Gyilkol				Strázsa				Majdnem elkap!		
Csapadék					Szoba féle				Híres				
					Szlovák folyó				Nemesfém				
Volt		51 Rómában				60 perc				... tesz, becsap			
		Német politikus				Fasor				Szülő, becézve			
Személyes névmás			Pamela, becézve				Tesz				Félszeg!		
			Taszít				Klub egyede				Semmi		
Tojásokon ül a tyúk							Tétel				Szaglószer		
							Estefeje!				Utóirat része!		
	Mesebeli néni										Ásványi fűszer		
	Római egyes										Névelő		
A képen látható magyar író-költő												Luxemburg autójel	

Ki van az átlóban? (VIII. rejtvény)

A rejtvénybe csak vízszintesen kell beírni a szavakat, a meghatározásoknak megfelelően, utána össze kell olvasni a két átlóban lévő betűket. Egy magyar költő neve lesz a végső megfejtés.

Meghatározások: **1.** Becézett János. **2.** Virágállat. **3.** Erőkifejtés után kiengedő, pihenő. **4.** Nagy hiba. **5.** Kerítésen keresztül vesz. **6.** Valaminél lennebbi helyre szúr.

1					
2					
3					
4					
5					
6					

Pótló rejtvény (IX. rejtvény)

Egészítsék ki az üres négyzetekben a hálóban lévő négybetűs szavakat egy-egy betűvel, úgy, hogy értelmes ötbetűs szavak alakuljanak ki. Ha helyesen dolgoztatok, a hozzáírt betűket felülről lefelé összeolvasva egy amerikai író neve lesz a megfejtés, eredeti neve: John Griffith Chaney. Hosszú és rövid magánhangzók között nincs különbség!

P	A	R	A	
C	S	U	K	
L	A	Z	A	
K	U	P	A	
P	A	C	A	
N	Y	I	L	
P	I	H	E	
I	D	E	A	
C	S	I	K	
T	A	L	Á	

1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					

(Csak vízszintesen!) (X. rejtvény)

Írjatok a meghatározások alapján a vízszintes sorokba hatbetűs szavakat. Miután ezzel megvagyatok, olvassátok össze, felülről lefelé a sötétített négyzetekbe került betűket, egy erdélyi fiatal énekes neve a megfejtés!

1. Erkély. **2.** Baka. **3.** A kutya őse, ragadozó állat. **4.** A szobából az udvarra hord. **5.** Ünnepi sütemény, lehet diós, mákos is. **6.** Bátor. **7.** Jég keletkezik a tó felületén. **8.** A földre rak. **9.** Lépcső melletti fogódzó. **10.** Bizonyít. **11.** Római számmal: D

Szelvény

Cimborá Kaláka Pályázat • 2013. február / 3. FORDULÓ

Név: _____

Iskola, osztály: _____

E-mail cím: _____

Otthoni postacím: _____

Telefonszám: _____

- Fejtsétek meg a feladványokat, és töltsétek ki a szelvényt.
- Gyűjtsétek össze a három forduló szelvényét (a decemberi, januári és februári Cimborából).
- A három forduló megfejtését egy borítékban küldjétek el a szerkesztőségünk címére. (Cimborá szerkesztőség, Szabadság tér 7. szám, 520055, Sepsiszentgyörgy)
- Egy borítékban többen is postázhatjátok megfejtéseiteket.

Beküldési határidő: 2013. március 5.

Barangoló pályázati kérdések

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Szócsavargó

- II. a. ....
  - b. ....
  - c. ....
  - d. ....
  - e. ....
  - f. ....
- III. ....
- IV. ....

Keresztrejtvények

- I. ....
- II. ....
- III. ....
- IV. ....
- V. ....
- VI. ....
- VII. ....
- VIII. ....
- IX. ....
- X. ....

KÓNYA ÉVA

Beszédes lábbelik

A bibliai Mózes a Sínai-hegyen sarujának leoldásával fejezte ki, hogy aláveti magát az Úr akaratának (Domenico Fetti: *Mózes az égő csipkebokor előtt*, 1614)

A késő reneszánsz divatjának furcsaságát, a felemás nadrágot, az egyik lábra húzott csizmát, fél lábra erősített fatalpat elsősorban festményekről ismerjük (Francesco del Cossa: *Az április allegóriája*, 1470, részlet)

Az 1400-as években lassan eltűntek a hosszú cipőorrok, a sáros utak és a cipőket védő fatalpak azonban megmaradtak (Jan van Eyck: *Az Arnolfini házaspár*, 1434)

A Napkirály pompás barokk öltözetéhez csokorral díszített, magas, élénkpiros sarkú cipő illett (Hyacinthe Rigaud: *XIV. Lajos*, 1701)

Vincent van Gogh – egy bányászváros lelkipásztoraaként – sötét tónusú festményen örökítette meg a súlyos szénzsákokat elnyúhatetlen holland fapapucsaikban cipelő asszonyokat (*Szénhordó asszonyok*, 1881–82)

Vincent van Gogh elnyútt bakancspárja nemcsak a nehéz paraszti sors, hanem az összetartozás, az egymásrautaltság jelentését is hordozza (*Parasztcipők*, 1886)

Várjuk munkáitokat a
Cimborá pályázataira:

Cimborá Kalácsa Pályázat

Decemberi, januári, februári szelvényünk
beküldési határideje: **2013. március 5.**

A Cimborá országos grafikai és festészeti pályázata

Beküldési határidő: 2013. április 10.

Laterna magica pályázat

(harmadik forduló márciusban)

Beküldési határidő: 2013. április 10.

A legjobb pályázók részvételi lehetőséget nyernek a

Nyári Cimborá Kalácsa Táborba

www.cimborá.net